

Examensarbete för ämneslärarexamen

Grundnivå

Engelska för nyanlända somalisk- och arabisktalande elever

Hur upplever somalisk- och arabisktalande flyktingelever inlärnigen av engelska på en högstadieskola i Sverige? En kvalitativ studie med fokus på underkända elever

A qualitative study of Somali- and Arabic-speaking refugee students' attitudes towards learning English in Sweden, focusing on students with low grades in the subject

Författare: Rebekka Edlund

Handledare: Nadezda Lebedeva

Examinator: Joyce Kemuma

Ämne/huvudområde: Engelska

Kurskod: GPG22K

Högskolepoäng: 15 hp

Examinationsdatum: 26 maj 2021

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker Open Access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open Access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten Open Access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (öppet tillgänglig på nätet, Open Access):

Ja

Nej

Högskolan Dalarna – SE-791 88 Falun – Tel 023-77 80 00

Abstract

Swedish schools start teaching English in second grade. Also, many children in Sweden practice a lot of English in their spare time, for example by watching films, or by playing computer games. During the last few years, Sweden has accepted many refugees from countries where English doesn't play such a dominant role. By talking to refugee high-school students and their parents, and asking them about their attitudes towards English as a language and as a subject taught in school, this study aims to make it easier for English teachers in Sweden to understand the perspective of foreign-born students. The study is based on interviews and surveys with Somali- and Arabic-speaking students and parents, conducted in collaboration with Somali- and Arabic-speaking translators. This group of students has a completely different starting point than Swedish students, since they start learning English as a foreign language at the same time as they start learning Swedish, and have a home language that is from a different language group. The method of research used has been focus group interviews with students, individual, structured interviews with parents, as well as surveys with students. Results show that students and parents who participated think it's important to learn English, that they don't think it's a particularly difficult language, but that they need more time to practice, in school, and in their spare time.

Keywords

Arabic, English as foreign language, extramural English, high-school, language attitude, refugee students, Somali, Sweden, translanguaging.

Innehållsförteckning

1. Inledning, s. 4
 - 1.1. Syfte och frågeställningar, s. 4
2. Bakgrund, tidigare forskning och teorier, s. 6
 - 2.1. Bakgrund: Migration, utbildning och språkutvecklings, s. 6
 - 2.2. Tidigare forskning, s. 7
 - 2.2.1. Den “extramurala” engelskans roll i det svenska klassrummet, s. 8
 - 2.3. Teorier, s. 9
 - 2.3.1. Postkolonial pedagogik, s. 9
 - 2.3.2. Translanguaging, s. 11
3. Metod och material, s. 13
 - 3.1. Kvalitativa metoder, s. 13
 - 3.1.1. Fokusgrupper med elever, s. 14
 - 3.1.2. Kvalitativ enkät med elever, s. 15
 - 3.1.3. Strukturerade intervjuer med föräldrar, s. 15
 - 3.1.4. Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet, s. 16
 - 3.2. Urval av undersökningsgrupp, s. 17
 - 3.2.1. Elever och föräldrar som deltog i studien, s. 18
 - 3.2.2. Frågorna som ställdes, s. 19
 - 3.3. Tillvägagångssättet, s. 20
 - 3.3.1. Organisation av fokusgrupper och enkäter, s. 20
 - 3.3.2. Forskningsetiska principer, s. 21
4. Resultat och analys, s. 22
 - 4.1. Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelska? s. 22
 - 4.2. Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelskspråkig film, dataspel, musik, etc.? s. 25
 - 4.3. Hur många timmar i veckan tittar deltagande elever på engelsktalande film, spelar dataspel på engelska, eller använder engelska i andra sammanhang? s. 26
 - 4.4. Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelskundervisning och hur man bäst lär sig språk? s. 27
5. Diskussion, s. 32
 5. 1. Diskussion av den här studiens metod, s. 32
 5. 2. Diskussion av resultaten i jämförelse med tidigare forskning, s. 34
6. Slutsats, s. 36
7. Förslag till vidare forskning, s. 36
8. Referenser, s. 37
9. Bilagor, s. 39

1. Inledning

Betygsstatistiken visar att andelen utlandsfödda elever som har låga betyg i engelska är stor på högstadiet där undersökningen genomfördes. Dessa låga betyg i engelska hos många nyanlända elever kan bero på flera faktorer: elever som flyttar till Sverige får ofta börja sin inläring av engelska samtidigt som de ska lära sig svenska. Kanske mer avgörande är att nyanlända inte har samma fördel som många elever som är födda i Sverige har när de ska lära sig engelska, nämligen att engelska har en dominant närvaro i svensk vardag. Svenska elever hör och läser ofta engelska på internet, i film och i dataspel. Så kallad "incidental learning" med hjälp av fritidsaktiviteter som till exempel film och dataspel, har en stor positiv effekt på inläring av ett främmande språk, se bland annat Peters och Webb (2018).

Enligt Henry et al. har det "engelska språket alltid varit närvarande i svensk populärkultur" (2014, s. 22). Idag har många tonåringar i Sverige dessutom även blivit "producenter av engelskspråkig populärkultur" (Henry et al. 2014, s. 22), vilket gör att dessa unga människor har en hög nivå av engelska. Samtidigt finns det många elever, som inte alls tränar lika mycket engelska på fritiden, vilket leder till "synnerligen heterogena klassrum" och en stor utmaning för landets engelsklärare (Henry et al. 2014, s. 24).

Enligt de intryck den här studiens författares har från klassrummet, bortfaller ofta för utlandsfödda elever de självklara tillfällena som många svenska elever har att träna engelska på fritiden. Sundqvist och Sylvén påpekar att det är viktigt att ta "hänsyn till faktorer som socioekonomisk bakgrund och kön när man ägnar sig åt språkvetenskaplig forskning med didaktisk inriktning" (Henry et al. 2014, s. 24). I deras hittills publicerade omfattande forskning om den extramurala engelskans roll för svensk skola, har däremot inget särskilt fokus lagts på att undersöka utländska elevers attityder till engelskan, och hur dessa kan påverka hur mycket, eller hur lite, de tränar engelska utanför skolan. Eftersom en undersökning av utlandsfödda elevers skolframgång inte var lika aktuell innan flyktingvågen 2015, har forskningen på den extramurala engelskans roll för utlandsfödda elever inte riktigt kommit igång än. Det är därför den här studien genomför en kvalitativ analys av utlandsfödda elevers attityder till engelska och engelska fritidsaktiviteter.

Den här studien hoppas därmed bidra till att hjälpa engelsklärare fördjupa sin förståelse av utlandsfödda elevers perspektiv. Som det bland annat påpekats av Dávila och Bunar, är det särskilt viktigt för lärare att få en bättre förståelse av elevernas inställning när elever och lärare har olika kulturella och lingvistiska referenser. I deras forskning kallas den här processen där läraren lär sig att inta den utländska elevens perspektiv för *translanguaging*:

Translanguaging pedagogy has the potential to transform relationships between students, teachers, and the curriculum. In recognizing that students come to the classroom with linguistic knowledge that teachers may not have, translanguaging necessitates a co-learning space (Li Wei 2013) where teachers and students learn from each other, and all language practices are equally valued. (Dávila & Bunar 2020, s. 113)

Dávila och Bunar förespråkar flerspråkiga assistenters närvaro i undervisningen för att förbättra utbytet mellan lärare och elever. Den här studien analyserar inte eventuella kommunikationsproblem i själva undervisningen. Den använder sig däremot av translanguaging tankegången, nämligen att det är viktigt för lärare att lära sig mer om sina elevers bakgrund och

kunskaper. Det konkreta målet är att undersöka elevers inställning till engelska, i skolan och utanför klassrummet. Studien har även inkluderat föräldrar i undersökningen och har bett dem bidra med möjliga förbättringsområden från sitt perspektiv. Studien hoppas därmed bidra till att övervinna eventuella kommunikationshinder mellan lärare och elever och deras föräldrar, och förbättra elevers studieresultat i engelska.

Urvalet av deltagare föll på somalisk- och arabisktalande elever och deras föräldrar, eftersom dessa två språkgrupper var välrepresenterade bland elever som är underkända i engelska på högstadiet där undersökningen genomfördes. För att kunna kommunicera med deltagarna har studiens författare samarbetat med arabisk- och somalisktalande tolkar som arbetar som lärare på skolan där studien genomfördes.

Ett stort antal studier har visat att betyg i engelska påverkas starkt av hur mycket elever använder engelska på fritiden, se till exempel Sundqvist (2010). Den här studien vill därför undersöka i vilken grad utlandsfödda elever som är underkända i engelska använder engelska på sin fritid, och om det kan bero på sociokulturella hinder att en ganska stor andel av de elever som är underkända i engelska är utlandsfödda. Studien hoppas därmed bland annat hjälpa elever och deras föräldrar förstå att det går att träna språk på fritiden med hjälp så lättsamma och allmänt tillgängliga metoder som att titta på film eller att spela dataspel.

1. 1. Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att få ett djupare förståelse av hur arabisk- och somalisktalande elever som går i årskurs 7 – 9 på en högstadieskola i Sverige, och som är underkända i ämnet engelska, upplever språket engelska. Syftet är även att fånga in dessa elevers föräldrars syn på engelska som skolämne och som språk i största allmänhet. Målet är att få en djupare förståelse av deltagande elevers och föräldrars perspektiv på engelska och därmed hjälpa engelskalärare att bättre nå den här målgruppen.

Studiens frågeställningar är följande:

- Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelska?
- Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelskspråkig film, dataspel, musik, etc.?
- Hur många timmar i veckan tittar deltagande elever på engelsktalande film, spelar dataspel på engelska, eller använder engelska i andra sammanhang (enligt elever och föräldrar)?
- Vilka åsikter har deltagande elever och föräldrar kring engelskundervisning och hur man bäst lär sig språk?

2. Bakgrund, tidigare forskning och teorier

2.1. Bakgrund: Migration, utbildning och språkutveckling

Under de sista två decennier har Sverige blivit allt mer multikulturell och flerspråkigt (Dávila & Bunar 2019, s. 110). Enligt en studie av Dávila och Bunar hade under hösten 2015 20-25 procent av landets elever invandrarbakgrund. 2015 tog Sverige emot runt 163,000 asylsökande

flyktingar, den högsta siffran per år hittills, varav runt 71,000 var barn i skolålder. 35,000 av dessa barn var ensamkommande flyktingar. 2016 sjönk den här siffran dramatiskt, på grund av ändringar i migrationslagen som medförde striktare gränskontroller och restriktioner när de gäller permanent uppehållstillstånd (Dávila & Bunar 2019, s. 110).

Men dessa siffror är inte unika för Sverige. Vi befinner oss i en tidsålder av global massmigration, och pedagoger på alla nivåer behöver bli mer medvetna om hur migration påverkar barns utbildning, enligt Eliane Rubinstein-Avila (2017, s. 12).

As the number of immigrants and refugee students is likely to continue to grow during these destabilizing times, all educators at all levels ought to become more aware about how immigration and education intersect, and how the immigration process impacts students across different social economic classes, ethnic and racial backgrounds, and genders. (Rubinstein-Avila 2017, s. 12)

Rubinstein-Avila citerar Suárez-Oroszco, som förklarar att migration inte är en engångshändelse, utan en process som inte börjar med att man passerar en landsgräns, och inte heller slutar där (Suárez-Oroszco et al. 2008, citerat i Rubinstein-Avila 2017, s. 12). Rubinstein-Avila beskriver till exempel att många somaliska elever som idag lever i USA föddes i flyktingläger i Kenya, medan deras familjer väntade på att få flyktingstatus och kunna flytta till USA. Många av dessa barn har därmed haft en extremt splittrad skolgång innan de kom till USA (Rubinstein-Avila 2017, s. 14). Många somaliska elever i Sverige har idag en liknande bakgrund. Var eleverna som ingick i den här studien föddes och i vilka länder de har bott innan de fick flyktingstatus i Sverige, har inte undersökts i denna studie. Den här studiens författare bedömde detta som ett känsligt område, som skulle göra det svårare att anonymisera studien. Det som däremot är tydligt, är att de somaliska och arabisktalande elever som ingår i den här studien kom till Sverige som flyktingar, och att de flesta har haft en ytterst oregelbunden skolgång innan de kom hit.

Rubinstein-Avila hänvisar till studier som visar att det tar fyra till sju år att utveckla den muntliga och skriftliga kunskap som är nödvändig när man lär sig ett andraspråk (Rubinstein-Avila 2017, s. 14). Hennes studier fokuserar på inläring av engelska i USA, vilket är lättare än inläring av engelska i Sverige, där eleverna samtidigt måste lära sig svenska. Fast engelska inte är det officiella språket i Sverige, är det en hög nivå på engelskan eleverna måste lära sig för att nå kunskapskraven. Nivån som nyanlända elever måste försöka komma ikapp är den av elever som läst engelska i skolan sedan de gick i andra klass, och dessutom i genomsnitt har tillbringat många timmar varje vecka med engelskspråkiga fritidsaktiviteter sedan tidig ålder (se Sundqvist 2010).

Det är dock inte bara antal år i Sverige som påverkar elevers förmåga att lära sig svenska och engelska. Det finns ett antal faktorer till som hänvisas till i olika studier, och som har observerats i praktiken på skolan där den här studien har genomförts. Enligt Thomas och Colliers (1997) som hänvisas till av Pia Håland Anveden (2017), påverkar till exempel elevers ankomstålder den genomsnittliga tid det tar tills eleven har nått samma nivå i svenska som sina svenskfödda klasskamrater. För elever som kommer till Sverige i åldern 8-11 år tar det enligt Thomas och Colliers 2-5 år att lära sig svenska till samma nivå som sina jämnåriga klasskamrater. Hos yngre elever, som kommer till Sverige när det är 5-7 år gamla tar det däremot 2-8 år i genomsnitt, alltså lite mer, eftersom de då ofta inte har knäckt läskoden innan de börjar med svenska (Håland

Anveden 2017, s. 77). Hos äldre elever däremot, som kommer till Sverige i åldern 12-15 år, tar det i genomsnitt 6-8 år. Att det tar längre tid hos den äldre gruppen förklaras med att skolspråket i den här åldern "har blivit mera avancerat och bland annat kräver god förmåga till abstraktion" (Håland Anveden 2017, s. 77). De här siffrorna gäller inläring av svenska, inte engelska. Om vi emellertid tar hänsyn till att kunskapskraven i engelska också är relativt höga, så kan det ge oss en indikation på att det tar flera år av ihärdig träning att komma till den nivån som krävs för att bli godkänd i ämnet.

I skolan där den här studien genomfördes tillkommer en rad faktorer som inte tas hänsyn till i Thomas och Colliers tabell från 1997. Det finns ett antal elever i skolan som har flyttat till Sverige via ett engelskspråkigt land, som till exempel Kenya. Dessa elever har i allmänhet en bra nivå i engelska, vilket gör att de blir godkända med bra betyg i engelska. Samma elever lär sig oftast också svenska snabbare, eftersom engelska och svenska tillhör samma språkgrupp, har mycket gemensam grammatik, och många ord av tydligt släktskap. Däremot har de elever stora svårigheter att bli godkända i ämnet, som har haft lite eller ingen kontakt med engelska innan de kom till Sverige, och vars modersmål tillhör en annan språkfamilj än engelska. Oftast har dessa elever dessutom inte lärt sig att läsa och skriva latinska bokstäver innan de flyttade hit. Detta antingen för att de har arabiska som modersmål och har lärt sig det arabiska alfabetet, eller för att de har haft en så splittrad eller nästintill obefintlig skolgång att de överhuvudtaget inte lärt sig läsa och skriva. Att lära sig svenska och engelska samtidigt i en sådan situation är en sann utmaning.

2. 2. Tidigare forskning

Vid tidpunkten då denna studien författades har en undersökning av området som den här studien siktar på inte hittats. En sökning med nyckelorden "English as a second language" i kombination med "attitudes or perceptions or opinions or thoughts or feelings or beliefs", "Sweden" och "refugee children" gav inga träffar.

En rad studier har däremot publicerats kring den extramurala engelskans positiva effekt på svenska elevers engelska, och hur de har lett till heterogena klassrum med stor spridning av engelskakunskaper (se t.ex. Sundqvist 2010). På databasen ERIC EBSCO som användes för att söka efter studier inom området, hittades i mars 2021 343 studier som var klassificerade med nyckelordet "extramural English." Därav hade 6 studier även nyckelordet "Sweden", men ingen studie har nyckelorden "extramural English", "Sweden", och "foreigners" eller "refugee children."

En sökning av nyckelorden "incidental language learning" i kombination med "English" och "Sweden" resulterade i 5 studier, men ingen av dessa hade också nyckelordet "foreigners" eller "refugee children". En sökning med nyckelorden "incidental language learning" enbart i kombination med "refugees or asylum seekers" däremot gav resultat, här fanns det två studier, av vilka Peng (2009), som undersökte undervisning av somaliska och vietnamesiska elever i USA, är relevant för den här studien. En sammanfattning av Pengs studie följer.

Det finns däremot en del publicerade studier kring nyanlända och det interkulturella klassrummet, med fokus på att se flerspråkighet som resurs, integration och motverkning av rasism, till exempel Gibbons (2016) och García och Li (2018).

Flera examensarbeten som undersöker svårigheter med just ämnet engelska bland nyanlända elever har publicerats, fast utan att ha genomgått en peer-review process. Dessa studier har fokuserat på svårigheten att lära sig två nya språk samtidigt, men inte analyserat nyanlända elevers attityd till engelska, eller hur mycket extramural engelska de tar del av, se till exempel Adnan Erhayem (2019).

Studiens författare har även hittat ett antal studier av arabisktalande forskare som undersöker undervisning av engelska i den arabisktalande världen, till exempel Fareh (2010). Efter att ha genomfört intervjuer och enkäter med deltagarna, har det dock visat sig att de flesta elever som deltog i studien började läsa engelska när de flyttade till Sverige. Eventuella svårigheter att byta från en arabisk undervisningsstil till en svensk undervisningsstil kan därmed inte stå i fokus av den här studien.

2. 2. 1. Den "extramurala" engelskans roll i det svenska klassrummet

Ett område som är väl utforskat, är den stora rollen den så kallade "extramurala" engelskan spelar för svenska elever. Pia Sundqvist är en forskare som har publicerat en rad studier om temat. Hon definierar "extramural engelska" som ett sätt att lära sig engelska genom engelskspråkiga fritidsaktiviteter som till exempel att spela dataspel, eller att titta på film, där språkinläring inte står i fokus, men blir en sekundär effekt. I hennes ord: "... no degree of deliberate intention to acquire English is necessary on the part of the learner, even though deliberate intention is by no means excluded from the concept" (Sundqvist 2009, s. 25).

Ett flertal studier bekräftar att många av dagens elever i Sverige ständigt tränar engelska på fritiden, genom att tillbringa ett stort antal timmar med engelskspråkiga aktiviteter varje vecka. Detta börjar redan i ung ålder. En studie med elever i årskurs 4 visar till exempel att eleverna "i genomsnitt ägnade drygt sju timmar per vecka till digitala/mediala aktiviteter som skedde på engelska" (Henry, Sundqvist & Korp 2014, s. 23).

Elever som ägnar många timmar i veckan åt att träna engelska hemma utvecklar sina engelskakunskaper mycket snabbare än elever som har andra fritidsintressen, vilket skapar utmaningar i klassrummet. I litteraturen kallas detta fenomen för "heterogena klassrum" (Henry, Sundqvist & Korp 2014, s. 24). Studier visar att heterogena klassrum är en stor utmaning för Sveriges engelsklärare, eftersom högpresterande elevers motivation kan bromsas när de inte får nog med utmaningar, samtidigt som lågpresterande elevers motivation också sviktar, eftersom ingen av dem får uppgifter som är på rätt nivå, eller befinner sig i den "proximala utvecklingszonen" om vi ska använda Lev Vygotskij begrepp (Mitchell et al. 2019, s. 289).

De flesta studier som har publicerats kring temat extramural engelska har analyserat situationen i det heterogena klassrummet i Sverige innan 2015. Sedan 2015 har situationen däremot fått en helt ny dimension, eftersom den globala flyktingkrisen har haft som konsekvens att många skolor i Sverige har fått en stor andel nya elever som har läst lite eller ingen engelska alls innan de kom hit. Dessa elever, som står i fokus av denna studie, måste lära sig flytande svenska för att

kunna följa med i undervisningen, samtidigt som de behöver lära sig näst intill flytande engelska. Det är därför inte överraskande att det inverkar negativt på många nyanlända elevers betyg.

2. 3. Teorier

Från en teoretisk ståndpunkt använder sig den här studien av postkoloniala teorier och translanguaging konceptet. I det här kapitlet presenteras och kommenteras en studie som genomfördes i USA av forskaren Ping-Chuan Peng (2009), och refererar till postkoloniala teorier. Sedan presenteras en studie som Liv Dávila och Nihad Bunar genomförde i svenska skolor 2019 och som använder sig av translanguaging konceptet.

2. 3. 1. Postkolonial pedagogik

Peng (2009) analyserar undervisning av engelska till somaliska och vietnamesiska flyktingelever på en mellanstadieskola i USA. Han använder sig av flera postkoloniala teorier, däribland Fanon (1967), Gupta och Ferguson (1992), och Willinsky (1998) för att analysera elevernas klädsel, elevernas klassrum, och dess dekoration med vietnamesiska, somaliska och amerikanska nationalflaggor. Han hävdar bland annat att lärarnas tanklösa sätt att hantera rumsindelning, rumsdekoration och elevernas placering i klassrummet bidrar till att förstärka skillnader mellan eleverna, istället för att skapa en ny gemenskap som bidrar på ett mera positivt sätt till elevernas inläring av engelska (Peng 2009, s. 300).

Överlag analyserar Peng framför allt utvecklingen av elevernas kulturella identitet, och lägger mindre vikt på analysen av elevernas inläring av engelska (Peng 2009, s. 312). Den här studien fokuserar mera på inläring av engelska, eftersom målet för elever som lär sig engelska i Sverige inte kan vara en "amerikanisering". Men Peng lyfter fram en viktig aspekt, nämligen att språk och kulturell identitet går hand i hand, och att det av många elever upplevs som svårt att hantera den inherent identitetskonflikten som det innebär att uttrycka sig på ett nytt språk med andra kulturella regler än det språk man pratar i hemmet (Peng 2009, s. 302). I fallet av inläringen av ett världsspråk som engelska, som har spridits genom kolonialism, försvåras den här språkliga identitetskonflikten ytterligare. I bakgrunden gror århundrade gamla politiska maktförhållande och konflikter som kanske inte varje enskilda elev är medveten om, men som påverkar samhället i stort, och är viktigt att tänka på för lärare som undervisar engelska.

Peng och andra har kallat den här språkliga identitetskonflikten med politisk dimension för "postkolonialt dilemma" (Peng 2009, s. 303). Det är ett dilemma som drabbar personer som behöver välja om de vill uttrycka sig på sina egna modersmål, eller i den forna kolonialmaktens engelska. Det egna språket begränsar antalet människor de kan nå. Engelska ger dem en större publik, men medför ett moraliskt dilemma, eftersom användningen av engelska implicit ger fortsatt makt till de forna kolonialherrarna. Det här dilemmat har uttryckts av många teoretiker och författare från den afrikanska kontinenten, som till exempel den nigerianska författaren och litteraturkritikern Chinua Achebe (2000), och den kenyanske författaren Ngugi wa Thiong'o (1992). "Although rather aware of this potential moral betrayal, Achebe (2000), as well as Wole Soyinka, Derek Walcott and many writers from the ex-colonies, felt "no other choice" but to write in English" (Peng 2009, s. 304).

Det här postkoloniala dilemmat får en ny dimension när det gäller undervisning i engelska för flyktingelever i dagens Sverige. Det gäller elever från Somalia, från den arabisktalande världen, men även från det forna Sovjet, det vill säga från länder utanför den forna engelska kolonialdomänen. För dem är världsspråket engelska helt nytt, och de får lära sig det i hög hastighet, med få förkunskaper att knyta an till. De drabbas i princip av samma postkoloniala dynamik, som i deras fall är det ännu svårare att hantera, då de behöver lära sig engelska i ett icke-engelsktalande land (Sverige), samtidigt som de bör lära sig svenska. Men även för dem gäller det som den berömde politiske filosofen Frantz Fanon skrev redan 1976: "To master a world language is, thus, "the key that can open doors" (Fanon 1976, s. 38, citerat i Peng 2009, s. 304).

Peng fortsätter sin postkoloniala analys med två begrepp som verkar relevanta även inom ramen av den här studien. Det första begreppet, "posthumanistisk etik," citerar Peng från Reading (1986). Posthumanistisk etik urskiljer sig enligt Peng genom att främlingen eller "den andre" - på engelska *the Other* - spelar en viktigare roll än "jaget" - på engelska *the Self* (Peng 2009, s. 310).

Reading (1996) referred to such an idea of *Others* to the ethics of posthumanism. Instead of locating the self and others dialectically, *Others* exist *around* individual subjects and constitute a 'network' of obligations" (s. 185-186). Readings insisted that (t)he social bond is the fact of an obligation of others that we cannot finally understand. We are obligated to them without being able to say exactly why. (s. 188-189) Therefore, rather than Self, it is Others that constitute the ultimate reference in posthumanist ethics. (Reading 1996, citerat i Peng 2009, s. 310)

Med den här ståndpunkten behöver vi alltså inte förstå allt om "den andre" för att ta hänsyn till dennes behov. I praktiken, när det gäller ett klassrum med svenska lärare och nyanlända elever från andra kulturkretsar som inte talar samma språk, och inte har särskilt många gemensamma referenser, tar den posthumanistiska etiken upp en viktig punkt: nämligen att det är viktigt att respektera och ta hänsyn till varandra, fast man inte alltid förstår varandra.

Peng fördjupar sitt argument med att tolka den posthumanistiska etiken i ett pedagogiskt perspektiv. Det är så han hamnar vid begreppet *trialog*, ett begrepp som kan vara användbart i ramen av den här studien. Enligt Peng, som citerar Ellsworth (1997), är en *trialog* en dialog som tar hänsyn till att elever med en annan bakgrund än läraren kan överraska läraren med nya kunskaper, som kan utöka möjligheterna i klassrummet. *Trialogen* är enligt Peng den logiska följd av den posthumanistiska etiken, och kräver att läraren inte bara lär ut det han eller hon kan själv, utan också ställer frågor och lyssnar till eleverna för att lära sig av dem (Peng 2009, s. 311).

In a dialogical model, teaching tends to involve a process of identification in which participants have to take directly either (the) student or teacher's end, or somewhere between (...). But, the *Others* in a *trialogue* makes a detour of learning and knowing. It engenders an indirect return of the oppressed. Because of the mediation of the *Others*, this return transcends a personal indulgence and situates the self within a broader sociocultural context. That is, such a return is asymmetric. It is a detour that both students and teachers should undertake. And clearly, its effect is not a return back to the origins, the essential, or any pre-given Being, but a Becoming. In other words, it calls for an effort to explore one's self from the *Others*. (Peng 2009, s. 311)

Enligt Peng tillåter därmed trialogens dynamik en öppenhet i klassrummet som utökar både lärarens och elevernas kunskaper, och tillåter skapelsen av någonting nytt. Som ett praktiskt exempel från ett klassrum med elever som pratar arabiska och somaliska, och en lärare som enbart pratar svenska och engelska, kan detta se så enkelt ut, att läraren frågar elever hur man skulle översätta ett ord eller en fras till arabiska eller somaliska. Detta kan skapa intressanta insikter i kontrastiv grammatik för eleverna, och samtidigt göra att eleverna känner sig sedda. Samtidigt ger en sådan "trialog" läraren möjligheten att lära sig någonting nytt från eleverna. Sett ur ett historiskt och politiskt perspektiv, befriar trialogen enligt Peng de som förut har varit förtryckta. Detta kan enligt Peng starta en utveckling i kunskap som vi inte har haft tillgång till tidigare, eftersom vi som samhälle har mycket mer kunskap om hur man lär ut engelska till nybörjare, än vi har kännedom om hur man lär ut kunskap om den icke-engelsktalande världen till personer som har engelska som modersmål (Peng 2009, s. 313).

2. 3. 3. Translanguaging

Dávila och Bunars studie från 2019 har beröringspunkter med Pengs studie från 2009, eftersom den också analyserar undervisningen av nyanlända flyktingar, i de här fallet i Sverige. Enligt siffror från 2017 från den internationella organisationen för migration (IOM) är ungefär hälften av alla migranter under 18 år. Detta har som följd att skolor i hela Europa idag möter utmaningar i undervisning av nyanlända elever (Dávila & Bunar 2019, s. 108). Sverige är ett av de länder som har börjat utveckla "best practices" när det gäller att ge dessa elever en så bra undervisning som möjligt (Dávila & Bunar 2019, s. 108).

Dávila och Bunar sammanfattar vad tidigare forskning har identifierat som hinder till en bra kvalitet i undervisningen av nyanlända elever. Ett hinder som nyanlända elever möter är enligt dessa studier, att de ofta tillbringar för lång tid i en särskild klass för nyanlända, innan de får delta i helklassundervisning. Dessutom identifierar studierna en oförmögenhet bland många lärare att känna igen och bygga på barnens tidigare kunskaper och erfarenheter. En vidare försvårande faktor som forskningen enligt Dávila och Bunar har sett, är bristande samarbete mellan nationella och lokala myndigheter, samt språkregler i klassrummet som inte tillåter eleverna att använda sitt hemspråk för att fördjupa sin förståelse av undervisningen (Dávila & Bunar 2019, s. 108). Dávila och Bunar citerar Cummins (2017) och Valdés (2017) som påminner om att det är viktigt att ta vara på elevernas förstaspråk för att underlätta deras inläring i de olika skolämnena (Dávila & Bunar 2019, s. 113).

Dávila och Bunar hänvisar också till Devine (2011) som i sin forskning kommer fram till att många lärare förklarar bort elevernas svårigheter med deras oregelbundna skolgång, med åldern när eleverna flyttade, med faktiska eller inbillade kulturella skillnader, eller med föräldrarnas socioekonomiska bakgrund (Dávila & Bunar 2019, ss. 108-109). Dessa faktorer existerar, men får inte ses som oundvikliga orsaker till låga betyg. De behöver bemötas med välplanerade mottagningsrutiner, progressiv pedagogik och en inkluderingsöpphet i både skolan och samhället (Pinson et al. 2010, citerat i Dávila & Bunar 2019, ss. 108-109).

Enligt Dávila och Bunar är det också viktigt att nyanlända flyktingar blir genuint inkluderade i skolan, istället för att bemötas av ytliga deklARATIONEN om jämlikhet och "färgblindhet" (Dávila & Bunar 2019, ss. 108-109). Baserat på intervjuer med flerspråkiga elevassistenter i svenska

skolor har Dávila och Bunar kommit till slutsatsen att det svenska skolsystemet accepterar nyanlända, unga flyktingar i retoriken och på papper, men gör detta på ett ytligt sätt och utan hänsyn till hur regler och lag påverkar lärare och elever i skolans vardag (Dávila & Bunar 2019, s. 120). Exempel för acceptans som enbart sker på papper är enligt forskarna bland annat, att en del lärare inte vet hur de ska undervisa eller inkludera nyanlända elever i klassen. Här nämner forskarna uteslutande praktiker som att sätta nyanlända längst bak i klassrummet, att inte ta kontakt med flerspråkiga elevassistenter som finns tillgängliga, eller att inte ta kontakt med nyanlända elevers föräldrar (Dávila & Bunar 2019, s. 120).

Ett exempel på en inkluderande lagstiftning som Dávila och Bunar nämner är den svenska språklagen från 2009, som fastslår att svenska är landets officiella språk, och att alla elever har rätt till att lära sig tre språk: svenska, sitt modersmål eller minoritetsspråk, och ett främmande språk (Dávila & Bunar 2019, s. 109). Denna lagstiftning förankrar flerspråkigheten i skolan och ger därmed högre status till etniska minoriteter i landet (Dávila & Bunar 2019, s. 109). Omsättningen av flerspråkigheten i praktiken är däremot inte nödvändigtvis på samma ambitionsnivå i alla landets skolor. Dávila och Bunar förespråkar därför flerspråkiga elevassistenter och fördjupad forskning kring vilken roll elevassistenterna ska ta i klassrummet för att få en så bra undervisningskvalitet som möjligt. Deras idéer är baserade på "translanguaging" begreppet som de definierar på följande sätt: "Translanguaging is "the development of a speaker's full linguistic repertoire without regard for watchful adherence to the socially and politically defined boundaries of named (and usually national and state) languages" (Otheguy et al. 2015, s. 21 citerat i Dávila & Bunar 2019, s. 113).

Translanguaging betyder därmed inte att lärarna måste lära sig elevernas språk för att kunna undervisa dem. Det betyder däremot att lärarna tillåter eleverna att använda alla språk de kan, och även låter dem blanda språken om de behövs, för att med hjälp av flerspråkiga elevassistenter ge dem möjligheten till snabbare inläring av svenska, engelska, och alla andra skolämnen. Enligt Li Wei (2013), som citeras av Dávila och Bunar, skapar translanguaging utrymme för lärare och elever att lära sig från varandra, eftersom alla språkpraktiker får samma värde (Vogel & Garcia, 2017, s. 10, citerat i Dávila & Bunar 2019, s. 113). Translanguaging kan lätt kopplas till begreppet dialog som Peng tar upp i sin studie från 2009. Som redan nämnt, hävdar Peng att dialogens dynamik skapar "en öppenhet i klassrummet som utökar både lärarens och elevernas kunskaper, och tillåter skapelsen av någonting nytt" (Peng 2009, s. 313).

För att kunna omsätta idéerna translanguaging och dialog i praktiken, krävs såväl en närvaro av flerspråkig personal i skolan, som ett aktivt samarbete mellan lärare som enbart kan svenska och engelska med personal som kan elevernas hemspråk. Dávila och Bunars studie citerar en rad olika studier som hänvisar till att nyanlända elevers föräldrar oftast inte blir inkluderade i skolans arbete, eftersom lärarna inte vet hur de ska kommunicera med föräldrar som inte kan svenska eller engelska (Isik-Ercan 2012; Matthiesen 2015; Osman and Månsson 2015; Rah et al. 2009, citerade i Dávila & Bunar 2019, s. 120). I Dávila och Bunars ord: "monolingualism (and by extension, monoculturalism and social exclusion) discourage parents and their children from participating meaningfully in school, and deprive teachers of their foremost allies" (Dávila & Bunar 2019, s. 121).

I skolan där den här studien har genomförts finns det en hel del personal som pratar elevernas hemspråk, i synnerhet arabiska och somaliska, som är de båda största språkgrupper bland skolans utlandsfödda elever. För att fördjupa det inkluderingsarbete som redan görs i skolan, har den här studien samarbetat med personal som pratar somaliska och arabiska. Utan deras hjälp skulle det inte ha varit möjligt att genomföra den här studien.

3. Metod och material

I det här kapitlet beskrivs varför studien valde kvalitativa metoder (3.1.), hur urvalet av deltagarna gick till (3.2.), och hur studien genomfördes (3.3.).

3.1. Kvalitativa metoder

Eftersom studiens mål är att undersöka deltagarnas tankar kring engelska och inläring av engelska, valde studiens författare en kvalitativ undersökning av elevernas och föräldrarnas åsikter.

Undersökningen har samlat in empiriskt material med hjälp av fokusgrupper med elever, följd av en enkät med öppna frågor med elever och telefonintervjuer med föräldrar. Studiens författare har samarbetat med en arabisktalande tolk och två somalisktalande tolkar, som alla tre arbetar på skolan där studien genomfördes.

Studiens frågeställningar har varit följande:

- Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelska?
- Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelskspråkig film, dataspel, musik, etc.?
- Hur många timmar i veckan tittar deltagande elever på engelsktalande film, spelar dataspel på engelska, eller använder engelska i andra sammanhang (enligt elever och föräldrar)?
- Vilka åsikter har deltagande elever och föräldrar kring engelskundervisning och hur man bäst lär sig språk?

Studien har därmed använt sig av kvalitativa metoder. Enligt Richards har kvalitativ forskning bidragit till språkforskning på ett mycket positivt sätt sen det har börjat användas mer i slutet av 1990-talet (Richards 2009, s. 147). Kvalitativ forskning har bidragit till undersökning av frågor kring språk och hur språkinläring påverkas av kulturell identitet, ett område som den här studien också kan räknas till:

“One of the major themes to emerge since 2000 is that of identity, and qualitative research has made a significant contribution to our understanding of different aspects of the language learning experience.” (Richards 2009, s. 155)

Kvalitativ forskning har även mer specifikt visat sig vara en bra metod för att undersöka invandrades erfarenheter (Richards 2009, s. 156).

3. 1. 1. Fokusgrupper med elever

I ett första steg hölls två fokusgrupper, för att få ett tydligare intryck av möjliga åsikter och därmed få hjälp att formulera relevanta frågor till enkäten och de strukturerade intervjuer som följde. Studiens författare hoppades få ett maximalt antal åsikter kring engelska och inläring av engelska genom att starta undersökningen på detta sätt.

Fokusgrupper kallas ibland också "intervjuer i grupp" (Bryman s. 603), som hålls i "förhållandevis ostrukturerad" form (Bryman 2016, s. 604). Fokusgrupper är en särskilt lämplig metod när man vill att "deltagarnas åsikter och synsätt ska kunna komma till uttryck." (Bryman 2016, s. 604). Det rekommenderade antal deltagare är mellan 6-10 stycken (Bryman 2016, s. 609). Enligt Bryman kan "alla som finner frågeställningen relevant (...) utgöra lämpliga deltagare (Bryman 2016, s. 613).

24 elever och deras föräldrar erbjöds deltagande i fokusgrupperna. På grund av tidspress var det tyvärr bara möjligt att rekrytera fyra elever till de inledande fokusgrupperna. Det bildades två fokusgrupper, en för somaliska elever och en för arabisktalande elever. För att undvika kommunikationsproblem var en tolk närvarande i varje fokusgrupp. Studiens författare tillfrågade kollegor på skolan som kan tolka till somaliska och till arabiska.

Det var av den praktiska anledningen att det finns en ganska stor grupp elever som har somaliska som modersmål, en stor grupp som har arabiska som modersmål, och personal som kan dessa två språk som studien valde elever med dessa två hemspråk. Det finns ett flertal ytterligare språkgrupper bland de elever på den undersökta skolan som är underkända i engelska i nuläget. Men studien genomfördes i kort tid och det skulle inte ha varit möjligt att rekrytera fler tolkar. Det gick tyvärr inte att organisera en fokusgrupp med föräldrar, eftersom den pågående COVID-19 pandemins restriktioner inte tillät en gemensam fysisk träff i skolan, och föräldrarnas datorvana inte räckte till deltagandet i ett gruppsamtal via videolänk. Föräldrarna intervjuades därför enskilt via telefon, med hjälp av tolkarna. Två föräldrar behövde ingen tolk och intervjuades på plats i skolan, eftersom de arbetar i skolan som lärare. I intervjuerna med föräldrarna ställdes samma frågor som ställdes i enkäten.

Forskningslitteraturen visar att fokusgrupper kan vara en mycket effektiv metod att få fram åsikter och attityder, eftersom en gruppdiskussion är en mera naturlig situation för deltagarna att befinna sig i, än till exempel en enskild intervju, och deltagarna är mer avslappnade och har lättare att uttrycka sina åsikter (cf. Bryman 2016, s. 597).

På grund av tidsbrist blev den här studiens fokusgrupper små. Tidsbristen uppstod eftersom studiens författare behövde invänta godkännande från etikkommissionen innan hon kunde börja informera elever och vårdnadshavare och inhämta deras medgivande till deltagande. Eftersom godkännande från etikkommissionen gavs precis innan påsklovet började, fanns det bara ett fönster på drygt en vecka efter påsklovet där fokusgrupperna kunde genomföras. Efter det började fastemånaden Ramadan, som på grund av fastan inte var en optimal tidpunkt att bjuda in till aktiviteter utöver det vanliga skolarbetet, varken för deltagande elever eller föräldrar.

De två små fokusgrupper som kunde organiseras under rådande förutsättningar genomfördes onsdag, 7 april 2021 och bestod av två elever var. Dessa två elever i varje grupp pratade med

varandra och med studiens författare med hjälp av en tolk. I den här konstellationen behövde studiens författare ställa fler frågor än hon hade tänkt sig från början, eftersom diskussionen bland deltagarna inte flöt på särskilt bra utan följdfrågor. Hur detta kan ha påverkat studiens validitet och reliabilitet diskuteras i kapitel 5.

Den här undersökningen har som mål att utforska attityder, därför hölls frågorna i fokusgrupperna öppna, för att tillåta deltagarna att uttrycka sina åsikter så mycket som möjligt. Frågorna som ställdes i fokusgrupperna var bland annat

- Brukar ni göra någonting på engelska på fritiden?
- Kan du beskriva något exempel hur du brukar använda engelska på fritiden?
- När har du börjat lära dig engelska? Bodde du i Sverige då redan?
- Är det något som du tycker är särskilt svårt med engelska?
- Från ditt perspektiv, tror du att någonting kan förbättras i engelskundervisningen för att det skulle vara lättare att lära sig engelska?

Frågorna som sedan ställdes i enkäten var en utveckling av dessa frågor som formulerades initialt i samtal med fokusgrupperna. Avsikten med den här metoden var att fånga upp ett maximalt antal åsikter i enkäterna.

3. 1. 2. Kvalitativ enkät med elever

Efter fokusgrupperna hölls en kvalitativ enkät med öppna frågor som eleverna svarade med hjälp av en arabisk- och en somalisktalande tolk. En kvalitativ enkät verkade passande till den här undersökningen, eftersom det är en metod som rekommenderas för att utforska åsikter och erfarenheter (Jansen 2010). Jansen påpekar att en kvalitativ enkät är en bra metod för att undersöka egenheter och skillnader som kan finnas bland medlemmar i en viss grupp. Detta till skillnad av kvantitativa enkäter, som fokuserar på hur ofta vissa egenheter förekommer i gruppen som undersöks: "While the statistical survey analyses frequencies in member characteristics in a population, the qualitative survey analyses the diversity of member characteristics within a population" (Jansen 2010, online utan sidor).

3. 1. 3. Strukturerade intervjuer med föräldrar

Den initiala tanken var att intervjua föräldrarna i en fokusgrupp. Men på grund av den redan beskrivna tidsbristen, tekniska svårigheter och pandemirestriktioner intervjuades föräldrarna via telefon en och en, med hjälp av en tolk. Två föräldrar som arbetar i skolan och pratar svenska intervjuades på plats i skolan utan tolk. Frågorna som ställdes till föräldrarna vara samma frågor som ställdes i enkäten.

3. 1. 4. Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet är begrepp som har sitt ursprung i den kvantitativa samhällsforskningen, men som också används inom den kvalitativa forskningen, om ej av alla forskningsskolor (Bryman 2016, s. 465).

När det gäller validitet i kvalitativ forskning, citerar Bryman Mason (1996) som skriver att denna handlar “om huruvida man observerar, identifierar eller ‘mäter’ det man säger sig mäta” (Bryman 2016, s. 465).

Enligt Bryman handlar “reliabilitet (...) om följdriktigheten, överensstämmelsen och pålitligheten hos ett mått på ett begrepp. (Bryman 2016, s. 208) Bryman nämner tre faktorer som avgör om ett mått är reliabelt: stabilitet, intern reliabilitet och interbedömarreliabilitet (Bryman 2016, s. 208).

Om man tänker på stabiliteten av deltagarnas attityd mot engelska, så är reliabiliteten av den här studien nog inte särskilt hög. Attityder kan förändras över tid, beroende på vem deltagarna umgås med, och vad de kanske även får för nya åsikter under loppet av den undersökningen. Det den här studien vill hitta hos deltagarna, är attityder till engelska som skiljer sig från svenskfödda elevers attityder och som kan förbättra engelsklärares inlevelseförmåga för att hjälpa dem men att planera undervisningen på ett sätt som bättre når somalisk- och arabisktalande elever som är underkända i engelska.

När det gäller intern reliabilitet, och interbedömarreliabilitet, så kan den här studien bara utgöra ett första försök att utforska området, som måste kompletteras med fler undersökningar i framtida forskning.

Enligt Bryman handlar generaliserbarheten av kvalitativ forskning slutligen om hur materialets analys kopplas till existerande teorier, och kvaliteten av de nya teorier som undersökningens analyser leder till. “De personer som intervjuas i en kvalitativ undersökning är inte representativa för en population (...) Resultaten från den kvalitativa forskningen ska i stället generaliseras till teori och inte till populationer.” (Bryman 2016, s. 485)

För den den här studien innebär detta att analysen av fokusgruppernas diskussioner och enkäten kommer att jämföras med tidigare forskning inom områden “extramural engelska”, samt jämföras med studierna av Peng (2009) och Dávila och Bunar (2019).

3. 2. Urval av undersökningsgrupp

Den här studien handlar om utlandsfödda elever som är underkända i ämnet engelska, och har därmed använt sig av ett målstyrt urval (Bryman 2016, s. 495).

Ett målstyrt eller ändamålsstyrt urval utgör en form av icke-sannolikhetsbaserat urval. Forskaren strävar alltså inte efter att välja ut undersökningsdeltagare på slumpmässig basis, utan syftet med målstyrda urval är att välja ut fall eller deltagare på ett strategiskt sätt så att de som väljs ut är relevanta för de forskningsfrågor som har formulerats. (Bryman 2016, s. 496)

Studiens författare erbjöd deltagande i studien till 24 somalisk- och arabisktalande elever i årskurs 7-9 som är underkända i engelska.

Skolans betygskatalog visade att en hög andel av de elever som inte når målen i engelska är utlandsfödda. Det är viktigt att betona att det samtidigt också finns många utlandsfödda elever i skolan som är godkända i ämnet engelska. Studien har valt dessa 24 elever eftersom de har

antingen arabiska eller somaliska som modersmål. De övriga utlandsfödda, underkända elever har runt sex andra modersmål, och kommunikationen skulle ha krävt för mycket tid, som inte fanns, och tolkar, som inte var tillgängliga i skolan.

Urvalet av deltagare och insamling av åsikter kring engelska bland utlandsfödda elever och deras föräldrar har inneburit insamling av känsliga uppgifter som rör etnicitet. Därför har det enligt svensk lagstiftning krävts godkännande av den forskningsetiska nämnden innan intervjuer med elever och föräldrar kunde genomföras. Studien blev godkänd av den forskningsetiska nämnden vid Högskolan Dalarna i slutet av mars 2021.

Risken med att genomföra en studie som fokuserar på utlandsfödda elever som är underkända i engelska är att cementera förutfattade meningar som kopplar låg prestation med etnisk härkomst och har rasistiska undertoner. Studiens författare är väl medveten om denna risk, men anser att studien behövde genomföras eftersom det är viktigt att ge en röst till lågpresterande utländska elever. Om deras perspektiv och specifika svårigheter med att lära sig engelska klarläggs kan deras behov adresseras bättre i undervisningen. Resultaten är av särskilt intresse för lärare som enbart har erfarenhet av att arbeta i Sverige och behöver lära sig mer om en ny grupp elever som kommer ur en kulturkrets som för dem är ny och svår att förstå på grund av stora språkliga och kulturella skillnader.

Det finns även en stor grupp elever som är utlandsfödda och har en hög nivå av engelska, så som det finns svenskfödda elever som inte når målet i ämnet. Dessa grupper har dock inte analyserats i den här studien, eftersom det annars skulle ha blivit för många olika faktorer att ta med i beräkningen.

Studiens författare har arbetat med tre tolkar, två för somaliska och en för arabiska, som är välbekanta med elevernas hemkulturer. De har en etablerad kontakt med föräldrarna i fråga, och bidrog väsentligt till att skapa förtroende och öka förståelse mellan deltagarna och studiens författare. Deltagarnas personuppgifter som rör etnicitet har anonymiserats. Politisk åsikt, och religiös eller filosofisk övertygelse har inte adresserats och har inte kommit på tal.

Deltagande elever och deras föräldrar har informerats med informationsbrev som har översatts till elevernas modersmål (arabiska och somaliska).

3. 2. 1. Elever och föräldrar som deltog i studien

Av de 24 inbjudna elever deltog totalt 11 elever, varav 5 har arabiska som modersmål, och 6 har somaliska som modersmål. Dessutom deltog 7 föräldrar, varav 3 har arabiska som modersmål och 4 har somaliska som modersmål. Tabellerna nedanför ger en överblick av deltagarna för att underlätta lektören av resultatdelen.

Namn	Kön	Hemspråk	Årskurs	Läser engelska i	Har läst engelska	Metod som deltog i
Elev A	pojke	arabiska	7	Förberedelseklass	i 2 år	enkät
Elev B	flicka	kurdiska och arabiska	7	Förberedelseklass	i 1 år i Syrien, i 2 år i Sverige	fokusgrupp och enkät
Elev C	pojke	arabiska	8	Förberedelseklass	i 4 år	enkät
Elev D	flicka	arabiska	7	Helklass	i 3 år	fokusgrupp och enkät
Elev F	flicka	somaliska	7	Helklass	i 2 år i Sverige, började läsa i Somalia	fokusgrupp
Elev G	pojke	somaliska	8	Helklass	i 6 år, sen åk 2	fokusgrupp
Elev H	pojke	somaliska	9	Förberedelseklass	i 3 år	enkät
Elev I	flicka	somaliska	7	Förberedelseklass	i 3 år	enkät
Elev J	flicka	somaliska	8	Förberedelseklass	i 2 år	enkät
Elev K	flicka	arabiska	8	Förberedelseklass	i 4 år i Egypten, i 2 år i Sverige	enkät
Elev L	flicka	somaliska	7	Förberedelseklass	i 3 år	enkät

Tabell 1: Elever som deltog i studien

Namn	Hemspråk	Andra språk	Metod som deltog i
Pappa A	somaliska	Svenska, arabiska och lite engelska.	Intervju utan tolk.
Mamma B	somaliska	Lite svenska	Telefonintervju med tolk.
Pappa C	somaliska	arabiska, svenska, lite engelska	Intervju utan tolk.
Mamma D	somaliska	Lite svenska	Telefonintervju med tolk.
Pappa E	arabiska	Arabiska, lite svenska och lite engelska	Telefonintervju med tolk.
Mamma F	arabiska	Lite svenska	Telefonintervju via tolk.
Mamma G	arabiska	Lite svenska	Telefonintervju via tolk.

Tabell 2: Föräldrar som deltog i studien

3. 2. 2. Frågorna som ställdes

I de två initiala fokusgruppsamtal som hölls med totalt fyra elever ställdes en rad olika frågor angående elevernas användning av och inställning till engelska för att utforska vilken sorts frågor skulle fungera bra i enkäten. Frågorna som sedan ställdes till resterande elever (enkät med tolk) och till föräldrarna (intervju med tolk) var följande:

1. När har du/ditt barn börjat lära dig/sig engelska?
2. Hur många timmar om dagen tränar du/ditt barn engelska, till exempel genom att göra läxor, titta på film på engelska, eller använda sociala medier på engelska?
3. Tycker du/ditt barn det är lätt att hitta filmer på engelska som du/hen gillar?
4. Vilket språk väljer du/ditt barn som text till filmen när du/hen tittar på engelsk film?
5. Vilka språk pratar du/ditt barn?
6. Vad tycker du/ditt barn är svårt med engelska?
7. Varför tror du att du/ditt barn inte har blivit godkänd i engelska hittills?
8. Tycker du att det är kul med engelska? Varför/varför inte? Utveckla gärna ditt svar.
9. Har du några förslag på saker du skulle vilja att vi gör mer av på engelska lektionerna i skolan?
10. Skulle du vilja att du/ditt barn får mer engelska läxor? Varför/varför inte?

3. 3. Tillvägagångssättet

3. 3. 1. Organisation av fokusgrupper och enkäter

Eftersom undersökningen handlar om elever och föräldrar som inte har bott i Sverige länge, fanns det en risk att studiens syfte skulle vara svår att förstå för deltagarna, eller att de skulle känna sig utpekade som särskilt lågpresterande.

Studiens författare har därför samarbetat med fyra kollegor som är från elevernas hemländer och som kunde agera som tolkar, hade en etablerad kontakt med eleverna och deras föräldrar, och hjälpte till att undvika eventuella kommunikationsproblem.

Förutom hjälpen som studiens författare fick av de fyra kollegor med samma modersmål som studiens deltagare, fick författaren också hjälp av två ytterligare kollegor när det gällde att organisera fokusgrupperna, telefonintervjuerna och enkäterna.

Dessa två kollegor undervisar i introduktionsprogrammet i skolan där studien genomfördes, är väl bekanta med alla elevers individuella scheman, och var mycket hjälpsamma med att förklara var författaren kunde hitta eleverna och vilka kollegor kunde hjälpa till på vilket sätt.

Alla sex kollegor som hjälpte studiens författare visade en stor flexibilitet och hjälpte till på ett mycket proaktivt sätt. Utan deras hjälp skulle det inte ha varit möjligt att få ut informationen till föräldrarna och få tillbaka deras medgivande inom den mycket korta tidsperioden som studiens författare hade till förfogande.

Den skriftliga informationen som föräldrarna fick, översattes till arabiska respektive somaliska (se bilaga), och kompletterades med telefonsamtal, där föräldrarna kunde ställa frågor kring studien. Eleverna blev också informerade skriftligt och muntligt, i närvaro av tolkarna, och kunde ställa frågor kring studien innan de bestämde sig att delta.

Tolkar hjälpte dessutom eleverna att fylla i sina enkäter, eftersom många av dem inte kan skriva på sina hemspråk, och fortfarande behöver stöd för att uttrycka sig på svenska.

För att koordinera informationen av alla inbjudna deltagare, samt för att genomföra fokusgrupperna, telefonintervjuer och enkäter fick studiens författare ta ledigt från sin ordinarie undervisning i en vecka, vilket godkändes av skolans rektor.

I den initiala fasen där betygsstatistiken analyserades fick studiens författare dessutom hjälp att hitta information av en av elevernas engelskalärare och av introduktionsprogrammets samordnare.

3. 3. 2. Forskningsetiska principer

Eftersom den här studien fokuserar på minoritetsgrupper, har forskningsetiska principer varit i fokus av studiens metodövervägningar.

Enligt de etiska riktlinjer formulerade av den nordamerikanska Social Research Association (SRA) ska all samhällsvetenskaplig forskning ha som mål att skapa fördelar antingen för samhället där forskningen genomförs, eller för mänskligheten som helhet (SRA, s. 30).

Fördelarna för samhället, som den här undersökningen hoppas bidra till, är att inhämta mer kunskap om hur främmande språk bör undervisas till elever som kommer till Sverige från en annan kultur och/eller en skiftande skolbakgrund. Detta innebär att läraren, för att kunna nå eleven, behöver tänka utanför sina vanliga, inlärd banor. Eftersom människor på flykt är ett etablerat globalt fenomen, anser studiens författare att det viktigt att satsa på mer pedagogisk forskning om hur man bäst kan nå elever som genom flykt eller ekonomisk migration plötsligt hamnar långt utanför sina språk- och kulturkretsar.

Studien följer de fyra forskningsetiska principer som formulerades av Robert Merton på 1940-talet: communism, universalism, disinterestedness, och organized scepticism (Vetenskapsrådet 2017, s. 13). Dessa principer innebär att studien kommer att publiceras i Högskolans Open Access Databas efter examinationen. Kunskaper som förvärvas genom studien får inte baseras på kommersiella intressen. Studien har dessutom genomfört en noggrann granskning av materialet som samlas in under studiens gång och teorierna och tidigare studier som studien baseras på.

Förutom dessa fyra forskningsetiska principer följer studien också de etiska riktlinjer för samhällsvetenskapliga studier som formulerat av den samhällsvetenskapliga föreningen Social Research Association, SRA, som har publicerat en uppdatering av sina riktlinjer i februari 2021. (SRA, Ethical Guidelines, 2021)

Enligt Bryman är det “fem centrala områden som är aktuella vid en etisk granskning eller planering” (Bryman 2016, s. 165). Det första området är att deltagarna inte får bli skadade av undersökningen. I det här fallet, betyder det att undersökningens resultat inte kommer att påverka elevernas betyg, men också att de inte får känna sig negativt utpekade genom deltagande i studien. För att undvika detta, har rekryteringen av eleverna skett i liten grupp eller enskilt, och inte i helklass med andra elever som inte skulle delta i studien.

Den andra etiska riktlinjer som nämns av SRA är att deltagarna måste bli tydligt informerade om studiens syfte och ge sitt samtycke till deltagandet innan studien börjar. Inför den här studien fick eleverna och deras föräldrar ett informationsbrev som hade översatts till elevernas hemspråk (somaliska och arabiska). Eleverna och föräldrarna blev dessutom informerade muntligt tillsammans med tolkar, eleverna i skolan och föräldrarna via telefon, eftersom många av studiens deltagare inte är tillräckligt läskunniga, varken på sitt modersmål eller på svenska.

Vid fokusgrupperna var även en tolk till somaliska och arabiska närvarande. Båda dessa tolkar jobbar som lärare på skolan där undersökningen genomfördes, och båda blev informerade om att undersökningens deltagare och resultat ska behandlas förtroligt. De blev även ombedda att ge feedback ifall något i informationsbrevet skulle kunna upplevas som otydligt eller stötande. För att inkludera och nå ut till föräldrarna har även två av skolans somaliska lärare, såsom en arabisktalande lärare deltagit i att informera föräldrarna om studien, eftersom de känner föräldrarna och eleverna redan sedan tidigare och har en bra relation med dem.

Det tredje kravet som Bryman nämner är att det ska vara frivilligt att delta i studien. Föräldrarna blev informerade om studien, och om att deltagandet var frivilligt och kunde avbrytas när som

helst. Informationen skedde skriftligt och kompletterades muntligt och blev översatt till elevernas hemspråk. En arabisktalande och en somalisktalande tolk var närvarande vid fokusgruppintervjuerna, och hjälpte eleverna fylla i de skriftliga enkäterna.

Det fjärde kravet enligt Bryman, är att deltagarnas privatliv ska skyddas. Elevernas personuppgifter har därmed anonymiserats (Vetenskapsrådet 2017, s. 41). Alla uppgifter som har inhämtats kring elevers betyg i engelska och elevers och föräldrars åsikter kring engelska och engelskundervisningen har anonymiserats, och personuppgifter och ljudfiler förvaras säkert och ges bara ut till handledare och examinatorer på begäran.

Det femte kravet enligt Bryman är att forskaren inte får ge falska förespeglningar, varken till deltagarna eller i analysen av deltagarnas bidrag (Bryman 2016, s. 165). Studien har även detta krav i åtanke.

Dessa krav som Bryman nämner överensstämmer med SRAs etiska riktlinjer (SRA, Ethical Guidelines, 2021). Det är etiska principer som är baserade i samhällsforskningens praktik, snarare än i en viss etisk teori:

Ethical guidelines require a foundation if they are to command general assent. Rather than basing this guidance on one or other detailed ethical theory (which would inevitably be contested), it is based on what social researchers actually do: on the practices of social researchers who take ethics seriously. (SRA, s. 4)

Studiens författare anser att särskilt SRAs femte princip är viktigt för den här studien. Denna princip innebär att forskaren bör undvika oetiska praktiker som förfalskning av resultaten, vilket även innebär mer subtila förfalskningar. Till exempel är det viktigt att tydliggöra metodens begränsningar för att undvika feltolkningar i analysen (SRA, s. 27). Denna farhåga är särskilt viktigt att ha i åtanke när det gäller kvalitativ forskning, enligt SRA.

In qualitative research, verbatim quotes from participants may be selectively used to support particular conclusions. (...) Overclaiming may arise because a researcher is more concerned about drawing conclusions than explaining the limitations of the methods. (SRA, s. 27)

I detta samband är det viktigt att påpeka att all input som har fåtts av studiens deltagare kan ha påverkats av intervjuareffekten, det vill säga att deltagarna yttrar sig i banor som de själva uppfattar som socialt önskvärda (c.f. Bryman 2016, s. 218). Även om en del av deltagarnas åsikter har samlats in genom enkäter, vilket allmänt sätt påverkas mindre av intervjuareffekten, så har skolpersonal medverkat som tolkar för att hjälpa eleverna formulera sina svar på svenska.

4. Resultat och analys

I det här kapitlet analyseras elevernas och föräldrarnas svar på intervjuer och enkäter. Svaren är ordnade enligt studiens frågeställningar:

- Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelska? (4. 1.)
- Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelskspråkig film, dataspel, musik, etc.? (4. 2)

- Hur många timmar i veckan tittar deltagande elever på engelsktalande film, spelar dataspel på engelska, eller använder engelska i andra sammanhang (enligt elever och föräldrar)? (4. 3.)
- Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelskundervisning och hur man bäst lär sig språk? (4. 4.)

4. 1. Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelska?

4. 1. 1. Positiv inställning till engelska

Studiens författare blev överraskad av den positiva inställningen som de flesta deltagare yttrade till studien och till engelskan. Som den berömde politiske filosofen Frantz Fanon skrev redan 1976, ser också dessa föräldrar engelska som en nyckel som ger tillgång till världen. Nästan alla elever och föräldrar sa att de tyckte att det är viktigt och kul att lära sig engelska, eftersom det är ett världsspråk och man kan lära sig mycket nytt när man förstår engelska. Flera föräldrar som själva inte kan engelska sa att det önskar sig mer engelskundervisning för sina barn i skolan, och för sig själva på SFI.

Ja det är kul med engelska eftersom det är ett internationellt språk man kan prata med vem som helst. (Elev H, I, J och L)

Om man åker till ett annat land kan man använda engelska. (Elever J och L)

Jag gillar ju att bli bättre på engelska, då man kan förstå bättre. För i nutiden man pratar ju bara engelska, särskilt om det är film, det är mest engelska. Om du söker på någonting, det är mest engelska. (Elev G)

Det är roligt för att jag lär mig en ny språk. Det är roligt för att (byter till arabiska) kan man lära sig nya saker, ny information. (Elev B)

En enda elev sa att hon inte tyckte om engelska:

Jag tycker det är tråkigt, för att det är svårt för mig att lära mig engelska. (...) Det funkar inte bra, för att jag jobbar med min klass, men alltså vi tar inte, vi bara skriver och vi översätter inte ibland dem, ordena, och läraren han förklarar inte, alltså inte så mycket, därför. (Elev D)

Den här eleven har svårt med inläringen, också enligt hennes engelsklärare, så hon verkar ha nått en hög grad av frustration i ämnet.

Alla andra elever och vårdnadshavare yttrade däremot bara positiva ord, och många argumenterade med att engelska är ett världsspråk.

Det är jätteviktigt att de lär sig engelska, det är ett viktigt språk. Jag hoppas att mina barn lär sig engelska på samma nivå som svenska. (Mamma G)

Jag tycker att engelska första språket i hela världen, så att det är jätteviktigt för mig att min dotter lär sig engelska här. (...) Jag är missnöjd eftersom vi inte har studerat engelska på SFI, bara vi studerat svenska. Så jag vill studera engelska. (Pappa E)

Jag vill lära mig engelska (skrattar). (Mamma F)

Om den här positiva inställningen speglar hela sanningen går det inte att veta, det kan också vara så att en del beror på intervju effekten, men en djupare analys av inställningen till engelskan skulle kräva mera tid och är ett förslag till vidare forskning inom området.

4. 1. 2. Engelska viktig att kunna i det globaliserade samhället

Mamma D hade en mycket intressant synpunkt om engelska som världsspråk som också ger insyn till den grad av globalisering som vi har nått i dagens samhälle.

Vi bor här sedan 2018. (Mina barn) tränar engelska när de kollar på filmer på Netflix. De är mer hip på det här med att söka och jag tror inte att de har svårt att hitta filma. De väljer engelskt tal och svensk text. Jag själv pratar somaliska och svenska som jag håller på att lär mig fortfarande. Engelska och svenska lärde mina barn sig de senaste åren, så det är klart att det är svårt. Engelskan är nästan viktigare än svenska, för svenska stannar i Sverige, och kommer man till olika flygplatser till exempel så pratar man bara engelska, så för mig är det otroligt viktigt att de pratar engelska. För mig tror jag att det är viktigt att kolla på filmer. Jag har två yngre barn som jag inte har lagt någon tid på att lära dem engelska och de kan engelska och pratar i princip, och de pratar engelska med sin pappa som bor i USA, och de har inte gått i skolan än. Så jag tror att man klarar sig på att kolla på film. Enbart att kunna lära sig att läsa lär man sig inte så mycket, så mera tala, och filmer tror jag jättemycket på. (Mamma D)

Mamma D har alltså två yngre barn som inte har börjat skolan än och har lärt sig engelska på Youtube och Netflix, två äldre barn som håller på att lär sig svenska och engelska samtidigt, och de yngre barnens pappa bor i USA. Att hon även nämner flygplatser som ett bra användningsområde för engelska visar att detta är en familj som nog har rest mycket, och som är mer än öppen till inläring av engelska.

4. 1. 3. Ingen nämner engelskans postkoloniala dilemma

Varken mamma D eller någon annan av deltagarna visar därmed det postkoloniala dilemmat gentemot engelska som ett språk som man måste prata, men som man egentligen av historiska och politiska skäl inte skulle vilja prata, som det har blivit uttryckt av Wole Soyinka, Derek Walcott och många andra författare från de före detta engelska kolonier (jämför kapitel ... och Peng, 2009, s. 304). Dessa föräldrar och elever håller sig, i alla fall i samband med den här studien, till det mera optimistiska syn att deras barn kommer att lära sig engelska, och därmed kommer att bli en del av det globala samhället. I den politiske filosofen Frantz Fanons ord: "To master a world language is thus "the key that can open doors" (Fanon 1976, s. 38, citerad i Peng 2009, s. 304).

4. 1. 4. Engelska bedöms inte att vara ett svårt språk i sig

De flesta elever som deltog i studien sade att de började lära sig engelska för 2-3 år sedan, efter att de har flyttat till Sverige. Elev F sa till exempel, med hjälp av tolk:

Som nybörjare kan det vara uttal som man har svårt för, men inte nu längre. Jag har F på grund av att jag har gått så lite tid i klass, sen det här året, och jag har inte haft prov i klass än. (Elev F)

Många elever och föräldrar tog upp samma tema, nämligen att engelska inte är särskilt svårt, men att eleverna behöver mera tid för att träna engelska.

Faktiskt vet jag inte, men tror jag att hon inte studerar så många timmar engelska. Jag tror att skolan har fokuserat att undervisa henne mer svenska än engelska. (Mamma F)

När vi kom de fokuserade bara på att lära sig svenska. Så de har studerat svenska istället för engelska. (Mamma G)

De som inte är födda i Sverige, de flesta av dem som har kommit i sjuan och så, de har kanske brist på att de inte har gått i skolan länge. Det här påverkar också. Man har inte gått i skolan, det är svårt att lära sig två språk samtidigt, svenska och engelska, det här är inte lätt. (Pappa A)

Engelska i mitt hemland bara enkla ord, färger, eller siffror, enkla ord bara, inte så mycket. (Elev B)

Tidsbristen som eleverna och föräldrarna beskrev som anledning till att de inte har kommit så långt med att utveckla engelskakunskaper, berodde för de mesta på kort tid i Sverige, och att de inte haft någon engelskundervisning alls innan de kom hit, eller bara lärt sig enkla ord och fraser. Några elever har inte heller lärt sig läsa och skriva innan de började i skolan i Sverige.

4. 1. 5. Kul att prata engelska på fritiden

Elev G påminde om att, om man har tillgång till engelskspråkiga bekanta, går det också att träna genom att prata. Eleven, som inte gillar att titta på film eller spela dataspel, sade att han hinner träna lite engelska när han tränar fotboll:

Min tränare i fotboll, han är ju engelska, så att för att förstå honom, vi måste förstå engelska. Och när vi gör fel måste man prata på engelska, för att när vi inte förstår vad han menar, då nån annan i laget som är bra på engelska kan förklara för oss. Det är kanske där jag lärde mig lite av engelska, men mest filmer som jag rekommenderar att ha undertext på på engelska. (Elev G)

Elev F använder samma metod, hon försöker att tränar engelska med sina syskon: "Ibland läser jag engelska, men inte så ofta. Jag pratar engelska lite för att träna med syskonen." Elev F

Hur mycket eleverna är på sociala medier, tittar på film på engelska, eller spelar dataspel har den här studien inte undersökt på ett tillförlitligt sätt. Observationer i skolan pekar däremot på att det finns fler utländska elever som har mer sociala, icke-digitala hobbies, där de spelar fotboll eller umgås och pratar med sina vänner, och där de inte finns särskilt mycket utrymme för digitala sätt att träna engelska via dator, plattor och telefon. Elevernas svenska- och engelskalärare har redan tidigare pratat med elever och föräldrar om språkträning med hjälp av film. Detta speglas i nog i svaren, eftersom alla elever och föräldrar visar en positiv inställning till film på engelska. Eftersom studiens författare frågar efter det, väljer de kanske också att svara det som de tror hon vill höra, ett känt fenomen vilket kallas för intervjuareffekt eller social önskvärdhet i forskningen (Bryman 2016, s. 280). Att ge elever mer möjligheter att träna muntligt genom till exempel fotbollsträning på engelska framstår som intressant alternativ till målgruppen som står i fokus i den här studien.

4. 2. Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelskspråkig film, dataspel, musik, etc.?

4. 2. 1. Medvetenhet om film som språkinlärningsmetod finns

De flesta vårdnadshavare vet inte själva hur man letar efter filmer på engelska, men säger att deras barn vet hur man hittar film. Några vårdnadshavare säger att deras barn väldigt sällan tittar på film på engelska, men de flesta är medvetna att film är en bra metod för att träna på språk. Det visar sig att elevernas språklärare redan har informerat både elever och vårdnadshavare om att det är en bra språkinlärningsmetod att titta på film. Detta kan ha påverkat elevernas och vårdnadshavarnas svar, så den här studien kan inte bidra med exakta svar angående antal timmar elever de facto tillbringar med engelska aktiviteter på fritiden. Det som däremot framkommer ur svaren, är att både eleverna och föräldrarna är medvetna om att man kan träna språk hemma genom att titta på film.

4. 2. 2. Svårt att se film och lyssna och läsa på två olika språk samtidigt

Det finns däremot också utmaningar som nämns när det gäller att använda film som språkinlärningsmetod. Pappa A sa till exempel att han själv tycker det är svårt att fokusera både på språket han hör i filmen och bildtexten, och att de då lätt blir att han bara läser bildtexten i språket han redan kan, och därmed inte tränar målspråket. Svårighet att hantera film med text är ett fenomen som även nämns i litteraturen (Vanderplank 2019, s. 408), och som behöver tas upp i utveckling av undervisningsmaterial som använder sig av film som språkträning. "A recreational mindset towards TV programmes and films appeared to be a major hurdle in maximising the potential benefits of captioning in both formal and informal viewing contexts" (Vanderplank 2019, s. 408).

Svårigheten att se på film med text beror nog mest på vana, eftersom Vanderplanks studie handlar om språkstudenter i England som vill lära sig portugisiska, och som inte är vana vid att se film i andra språk med filmtext på engelska, men som under studiens gång lär sig, och snabbt förstår fördelarna.

Mamma F påpekar att inte alla familjer har tid att titta på så mycket film på engelska, eftersom de behöver lära sig svenska också, gärna använder sitt eget hemspråk, och även måste jobba och ta hand om hushållet.

Jag pratar arabiska och kurdiska, och turkiska lite och svenska lite. Förut kunde jag lite förstå engelska, men nu har jag glömt. Nu jag fokuserar på att lära mig svenska. Vi har inte så mycket tid att titta på film. Nu när mina barn tittar på film på engelska filmer, så pratar de lite med mig, så kommer jag ihåg, och vi lär oss tillsammans. (Mamma F)

4. 3. Hur många timmar i veckan tittar deltagande elever på engelsktalande film, spelar dataspel på engelska, eller använder engelska i andra sammanhang?

4. 3. 1. Sträcktittande verkar inte vara utbrett bland deltagarna

De flesta elever som medverkade i studien svarade att de tittar på film på engelska ibland, men ingen verkar ha ett utvecklat medieberoende, vilket annars kan vara ett problem bland många elever. Eleverna som deltog i studien verkar titta på film på engelska ibland, antingen med

svensk eller arabisk text. Engelska filmer med somalisk text finns inte tillgängliga, då är filmerna dubbade till somaliska och det skulle inte hjälpa med inläring av engelska. Några typiska svar eleverna och föräldrarna gav var:

Mina barn tittar ibland på kurdiska filmer, ibland engelska filmer, ibland hennes syskon lyssnar på youtube på engelska också. (Mamma F)

Jag brukar titta på film om en och halv timme eller två timme. (Elev J)

I helgen tittar jag på engelska filmer med min familj. (Elev H)

Endast en elev nämnde att han spelar dataspel på engelska.

Jag har tre lektioner i veckan och hemma jag spela med engelska personer. (Elev A)

4. 3. 2. Brist på engelskspråkiga fritidsintressen

Två elever som deltog i studien, och en elev vars förälder deltog i studien, har däremot varit i Sverige sedan de började i skolan, och därmed deltagit i engelskundervisning sedan andra klass. Här är det mer en brist på tid och/eller intresse på fritiden som har lett till att eleverna inte har tränat särskilt mycket engelska, och därmed halkat efter klasskamraterna.

Jag tycker inte att det är så svårt, det är bara det att man orkar ju inte. Man kan ju titta på glosorna och titta genom, men man har så mycket nuförtiden. Man har både träning, och är med i olika saker också, så man hinner inte. Men om jag ska vara ärlig, jag läser engelska bara när det är skola, när jag har engelskalektion. Elev G

Elev G tillbringar med andra ord nästan ingen tid med att träna engelska utanför lektionerna, och då blir det tydligen svårt att nå kunskapskraven.

Pappa A nämnde också ett annan viktig faktor som förekom i många av deltagarnas svar, men också har observerats av studiens författare bland många elever skolan: nämligen att de elever som föredrar att umgås med kompisar, till exempel genom att spela fotboll eller basket, och med andra ord föredrar att delta i icke-digitala aktiviteter på fritiden, inte tränar särskilt mycket engelska utanför lektionstiderna.

Jag tror att man måste kanske göra mycket mer, inte bara i skolan, det räcker inte. Så hon läser inte så mycket (på engelska). Hon läser inte böcker eller kollar inte på engelska filmer direkt utan text, det här påverkar mycket. Hon har inte så mycket intresse. Hon läser bara i skolan. (Pappa A)

Språkinläring kräver mycket tid, och mycket regelbunden träning, det finns mycket forskning som bekräftar detta (bland annat Sundqvist, 2009). För elever som börjar sent med engelska, är det en stor utmaning att komma ikapp jämnåriga elever som har börjat med engelska i årskurs två, och i många fall tränat att förstå engelska i filmer, Youtube videos, dataspel med mera sedan tidig ålder. Även för elever som har bott i Sverige sedan de började i skolan kan det bli svårt om de inte har vanan att titta på film och spela dataspel regelbundet. Flerspråkiga elever som har ett annat modersmål än svenska, som dessutom är från en annan språkfamilj, och har lärt sig att läsa och skriva sent på grund av oregelbunden skolgång har den största utmaningen.

4. 4. Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelskundervisning och hur man bäst lär sig språk?

4. 4. 1. Translanguaging

En av deltagarnas svar på enkätfrågorna och samtal med tolkarna går att koppla till de teoretiska begrepp translanguaging och dialog som presenterades i kapitel 2. 2.4. och 2.2.5 i den här studien. Translanguaging innebär, som tidigare sagt, att läraren tillåter eleverna använda alla språk de kan själva, och även låter dem blanda språken om de behövs, för att med hjälp av flerspråkiga elevassistenter ge dem möjligheten att snabbare lära sig svenska, engelska, och alla andra skolämnen. (Dávila & Bunar 2019, s. 113) Dialog-begreppet är nära besläktat med translanguaging. En dialog är, enligt Peng, en dialog som tar hänsyn till att elever med en annan bakgrund än läraren kan överraska läraren med nya kunskaper, som kan utöka möjligheterna i klassrummet (Peng 2009, s. 311).

Det som pappa C lyfte fram, var att det skulle behövas studiehandledning i engelskundervisningen, av en studiehandledare som kan elevens hemspråk, och förklarar engelska för eleven:

Skolan har studiehandledning, men jag har observerat att engelska lektionen, de har ingen studiehandledning. Och jag tänker att studiehandledning hjälper, om det finns möjlighet, studiehandledning måste följa engelska läraren under lektionen. Det är mitt förslag. (...) Om man inte förstår deras språk, kan man inte lära sig ett nytt språk. Därför är det viktigt med studiehandledning. (Pappa C)

Pappa C arbetar själv som studiehandledare i skolan, vilket nog är anledningen till att han tänker på den här möjligheten. Pappa Cs förslag är i samma anda som slutsatserna av studien som Dávila och Bunar genomförde 2019, dessa två forskare nämner också vikten av flerspråkig personal som kan hjälpa översätta till elevernas hemspråk.

Som Dávila och Bunar påpekar, är det viktigt att vidare utforska hur flerspråkiga studiehandledare bäst ska involveras i undervisningen. Den här studiens förslag, baserad på författarens egna tidigare erfarenhet som studiehandledare för nyanlända elever från Colombia, är ett tätt samarbete mellan lärare och flerspråkiga studiehandledare. Samplanering kan upplevas som ovan eller att det genererar mera jobb, men det ger för det mesta bättre resultat än ett försök till ad-hoc simultanöversättning som oftast förvirrar och kan skapa orosmoment i klassrummet. I engelskan skulle man till exempel kunna tänka sig särskilda undervisningsmoment i kontrastiv grammatik, där engelskaläraren och studiehandledaren gemensamt bestämmer vilka grammatik områden som ska stå i fokus. Detta kan idealt sett också ske i samarbete med modersmåls lärare och svensklärare och skulle kunna bidra väsentligt till elevernas språkutveckling i alla språk.

Glosinlärning är ett annat moment där studiehandledare skulle kunna hjälpa till, eftersom det kan vara lättare att koppla nya ord till modersmålet.

Olika grader av formalitet i olika språk var en till intressant aspekt som dök upp i samband med den här studien. I samtalen med föräldrarna, nämnde en av tolkarna till somaliska svårigheten att tolka från svenska till somaliska, eftersom somaliskan är mycket mer formell än svenskan. För lärare som har somaliska elever och vill jobba translanguaging, eller helt enkelt vill inkludera

föräldrarna mer i undervisningens utveckling, kan det vara bra att veta att det består skillnader i formalitet mellan svenska och somaliska. Här kan preliminära samtal med tolken vara en bra idé för att få tips om hur man undviker att vara för informell och därmed omedvetet försvårar samarbetet med föräldrar som annars gärna skulle vilja bidra.

4. 4. 2. Flerspråkighetens utmaningar

Flera deltagare nämnde mängden olika språk som eleverna förväntas behärska som en av orsakerna till svårigheterna med engelska. De flesta elever som deltog i studien pratar sitt modersmål (somaliska eller arabiska), är på väg att lära sig svenska, och försöker samtidigt lära sig engelska. Två vårdnadshavare som deltog kan själva svenska, somaliska, arabiska och lite engelska. Men de flesta vårdnadshavare pratar sitt hemspråk (arabiska eller somaliska) och förstår lite svenska, men behövde tolk för att kommunicera med studiens författare.

[Engelska] är lätt, inte jobbigt, men mina barn lär sig tre språk, modersmål, svenska, engelska tillsammans, så det blir för mycket för dem. (Mamma F)

Nu hon läser också tyska, och vi tänker att det blir mycket, tyska, engelska, svenska, somaliska. Det är mycket, för mycket jag tror. Men engelska är viktigt jag tror. (Pappa A)

Jag tycker att om hon lär sig engelska och svenska tillsammans, det blir bättre för henne.” Pappa E “Jag tror att om eleverna i skolan läser mer språk, som spanska och tyska, det blir jobbigt. Jag tror det är bättre att man fokuserar bara på två språk, liksom engelska och svenska, det räcker. (Pappa E)

Det fanns även några elever som lär sig mer än tre språk i den undersökta gruppen. En elev pratar arabiska och kurdiska hemma, och är på väg att lära sig svenska och engelska, och en elev pratar arabiska och franska hemma, och lär sig svenska och engelska i skolan.

4. 4. 3. Olika svårt, delvis även för syskon i samma familj

Från observationer hos andra elever i skolan vet studiens författare att det finns en hel del elever som inte har några problem att hantera flerspråkighet, de pratar då ofta fyra språk eller fler. Dessa elever har då oftast knäckt läskoden tidigt, och lärt sig engelska innan de kom till Sverige, eller bött i Sverige sedan de har börjat gå i skolan. Studiens författare har även elev Gs syster som spanskaelev, och vet därför att systemen är väldigt bra på svenska, engelska och även spanska, och pratar somaliska hemma, och kan lite arabiska, medans elev G är bra på svenska men kämpar med engelska, och säger att han tycker det är svårt med sitt modersmål somaliska. De är därmed mycket individuellt hur elevers språkutveckling sker, även inom samma familj. Detta togs även upp av föräldrarna.

Jag har en annan dotter, och hon blev godkänd i engelska. Så det är olika. (Pappa A)

Även pappa E sa att hans barn var olika bra på engelska, och flera andra föräldrar som har yngre barn, sa att de yngre barnen lär sig engelska från Youtube redan innan de börjar med skolan. Vad dessa stora skillnader i språkinläring kan bero på, måste analyseras i detalj, men kan bland annat bero på ålder när inläringen börjar, och skillnader i språktalang.

4. 4. 4. Lättast för de yngre barn

Några av deltagarnas yngre syskon verkar lära sig engelska direkt från Youtube, innan de lär sig svenska:

Min lilla dotter, hon kan inte svenska, men tittar hon på engelska Youtube, så hon har börjat lära sig engelska. Hon kunde lite, men hon har stannat hemma nu ett år, så hon har glömt svenska, och nu börjat med engelska. När de var i vårdcentralen sa hon till sjuksköterskan thank you. (Mamma F)

Att yngre barn lär sig språk mycket snabbare och på ett mera intuitivt sätt är ett känt fenomen i språkforskning (Dollmann et. alt. 2020, s. 787), gränsen där det för de flesta börjar bli svårare att lära sig språk anses allmänt vara precis innan puberteten (Dollmann et. alt. 2020, s. 788). Vissa personer kan däremot bibehålla det här lätta sättet att lära sig nya språk även när de blir äldre, men de flesta behöver då göra en mycket mer aktiv insats, till exempel genom att repetera glosor, eller göra grammatikövningar (Doughty 2019, s. 101).

4. 4. 5. Förbättringsförslag till undervisningen

Som redan nämnt, krävs enligt Dávila och Bunar en närvaro av flerspråkig personal i skolan för att kunna omsätta translanguaging och dialog idéerna i praktiken (Dávila & Bunar 2019, s. 120). Denna studie visar hur många bra idéer till förbättring av undervisningen man kan få från både föräldrar och elever om man tar sig tid att prata med dem, med hjälp av tolkar om det behövs. Många elever sa att det var mycket nöjda med undervisningen. Studiens författare fick ändå in många bra förslag från både elever och vårdnadshavare på hur man skulle kunna förbättra undervisningen ytterligare.

En elev tyckte till exempel att man skulle kunna börja skriva en dagbok på engelska som man sen lämnar in till rättning, så att man är tvungen att skriva lite på engelska varje dag. En elev tyckte att det skulle vara obligatoriskt att prata engelska på engelsklektionerna, inte att bara läraren pratar engelska och eleverna får svara på svenska. En förälder föreslår mer handledning till hur man kan aktivt titta på film hemma så att man kan lära sig fokusera på språket man hör, och inte bara bildtexten. En annan förälder föreslog att studiehundledare som kan översätta till elevernas modersmål ska vara närvarande på engelsklektionerna.

Bra lärare

Flera elever som var nöjda med lärarna uttryckte sig ungefär som elev B.

Jag tycker om engelska och vi har en bra lärare. (Elev B)

Elev G var lite mer specifik med att ta skulden på sig själv och tyckte han borde plugga mer glosor hemma.

Allt är som det ska, tycker jag. Det är bara det att jag tränar inte nog. Kanske en hel dag med engelska glosor. Vi har ju också så korta engelska pass. Jag brukar titta på jättemycket film, jag brukar också ha engelska undertexter. Det är ju bra engelska undervisning, men man orkar ju inte läsa och sånt. Nuförtiden har man ju jättemycket grejer. Men man tänker glosor, man tänker ju inte att det är prov. Man tänker ju, ah, det är glosor, det är ingenting. (Elev G)

Mamma F tyckte att skolan gör ett bra jobb med engelskundervisningen.

Jag litar på skolan. Jag känner att min dotter utvecklar sig snabbt här i skolan. Min son tar läxor hemma, och gör dem hemma. Här i skolan de ger honom läxor eller flera ord. Han tränar att komma ihåg hemma. Min dotter också tränar med honom så kommer hon ihåg dem också. Sociala medier hjälper dem att lära sig engelska. (Mamma F)

Prata mera, skriva mera

Många föräldrar och elever efterlyste däremot mer träning av vissa färdigheter, eller mer engelska lektioner överlag.

Elev F tyckte att man måste träna att prata mer på lektionerna.

Att öva muntliga delar, höja muntliga övningar, det skulle förenkla. Att bara prata engelska när man har engelska lektion, att det inte är tillåtet att prata andra språk. (Elev F)

Elev G efterlyste mer skrivövningar.

Jag tänker ju skriva och sånt. Till exempel vad du har gjort på dagen. Så på kvällen du skriver vad du har gjort för dagen. Och så om du inte kan, också försöka, googla. Så man lär ju sig också där, så när det kommer till stora uppsatser, du vet vad du ska göra, tänker jag. När man är yngre, så skriver man ju dagbok på svenska. Man vill ju lära sig svenska först. Och sen, när man blir äldre, att man börjar skriva på engelska. Engelska är ju hela världen, tänker jag. (Elev G)

Mera engelska i schemat, mer läxor

Flera föräldrar sa, att de önskade sig mer engelska lektioner i schemat. Pappa E till exempel tyckte att man borde undervisa lika mycket engelska som svenska:

Jag anser att det är jätteviktigt att skolan har ett system att jämna mellan svenska och engelska, studera samma tid, samma ämnen. Att skolans undervisar samma svenska som engelska. Mer engelska." Pappa E

Många elever och vårdnadshavare efterlyste också mer läxor i ämnet. Detta är nog en av de mest tydliga kulturella skillnader som upptäcktes under studiens gång. Det skulle nog inte vara lika självklart för svenska elever eller föräldrar att önska sig mer läxor.

(Jag vill ha mer läxor) för att det hjälper mig till att träna läsa och skriva mer på engelska. (Elev B)

(Jag önskar mig) att lärarna ger oss hemläxor, engelska hemläxor. (Elev B)

Många elever och föräldrar sa att de vill ha mer läxor till barnen, men en del föräldrar tyckte att de också borde få vila ibland efter en lång dag i skolan. Andra tyckte att det räckte med att se på film och läsa böcker, vilket ju också kan ses som läxor, fast med mer utrymme till elevens egna val, vilket i den pedagogiska forskningen rekommenderas för att höja elevers motivation (Gärdenfors 2010, s. 266).

Om jag läser engelska och jag kollar också engelska film så jag behöver inte ta läxor. (Elev I)

Nej! Jag orkar inte för att när jag gick hem jag har inget tid. Jag gillar om tittar film. (Elev L)

Jag vet inte, men jag vet inte hur mycket mina barn orkar att göra läxor. (Mamma G)

Tydligare vägledning till föräldrar och elever

Pappa A uttryckte att han önskade sig mer tydliga instruktioner av lärarna hur han som förälder kan hjälpa sin dotter hemma.

Jag tycker att engelska lärarna ska rekommendera exakt vad vi (föräldrar) ska göra. Ibland man vet inte exakt hur man ska jobba, och hur man ska hjälpa till. Rekommendera uppgifter, lyssna mer kanske, skriv mer. (Pappa A)

Pappa A önskade sig även mer kommunikation med engelskläraren, inte bara vid utvecklingssamtal och betyg.

Att kanske inte veta bara resultatet, att veta innan att (min dotter) har problem kanske. Det är bra att hon jobbar med det här. Mer kommunikation med läraren. Som matematik till exempel det är lättare att hjälpa henne, men engelska, det här är språk, så det är inte lätt för barnen att själv utveckla. Så de behöver kanske extra vägledning så att man hjälpa hemma. (Pappa A)

Sammanfattningsvis pekar deltagarnas svar på att de förstår att de själva måste göra en större insats för att komma ikapp med engelska, men att de behöver tydligare vägledning. Detta kan också vara en skillnad med svenska elever, som är vana att själva titta på film och spela dataspel sedan tidig ålder, och därmed inte behöver någon som förklarar för dem hur de ska göra detta, eller varför. För elever som lär sig engelska sent är tröskeln för att komma igång med "extramural engelska" nog mycket högre, eftersom de inte förstår särskilt mycket engelska för att börja med, och lättsamma aktiviteter som att titta på en underhållande film, kräver mycket mer koncentration om man inte kan läsa filmens textremsa med flyt, eftersom den är på svenska som man fortfarande kämpar med, och samtidigt ska lyssna på engelska, som känns ovan att höra.

För elever som kan arabiska finns det visserligen arabisk text, men det är inte alla elever som kan läsa arabiska så snabbt som det krävs för att hänga med i en film. Bildtext på somaliska finns som sagt inte tillgänglig.

Om man vill testa detta själv, kan man gå in på en streamingtjänst som Netflix och försöka ta sig igenom en hel film på arabiska med bildtext på ett språk som man inte är särskilt bra på själv, låt oss säga danska. Det är en dröm för språknördar, men troligtvis inte särskilt underhållande för genomsnittet.

För att hjälpa den här målgruppen att komma igång med film som språkträning krävs alltså en hel del arbete från lärarens sida. Samma sak gäller troligtvis dataspel. Det går att jämföra med arbete som krävs i undervisning av moderna språk som till exempel spanska, där det tar ett tag, specifika uppgifter och målgrupps-medvetna tips för att få eleverna att börja titta på spanstalande film och serier på fritiden.

5. Diskussion

5. 1. Diskussion av den här studiens metod

Studien har använt sig av fokusgruppsamtal med elever, strukturerade intervjuer med föräldrar, samt kvalitativa enkäter med elever för att hitta svar på dessa frågeställningar. Totalt deltog elva elever och sju föräldrar. Inkluderingen av föräldrarnas åsikter, som är särskilt viktigt också enligt

Dávila och Bunar (2019) fungerade mycket bättre än förväntat. Trots pandemins restriktioner och den korta tiden som stod till förfogande, hittades sju föräldrar som var villiga att delta i studien.

Analysen av elevernas och föräldrarnas svar visar att attityden till engelskan och engelskundervisningen överlag är positiv, men att det upplevs som att det behövs mera tid för att nå den nivån av engelska som krävs för att känna att man kan kommunicera på engelska. Svaren som eleverna och föräldrarna som deltog gav kan däremot inte ses som en allmän generaliserbar sanning, som gäller för alla utlandsfödda elever med samma bakgrund. Snarare kan dessa svar ses som ett första steg som kan inspirera till vidare forskning. Förbättringsförslag till vidare studier av området har att göra med de valda undersökningsmetoderna.

5.1. 1. Fokusgrupper: problem som uppstod

På grund av pandemirestriktionerna och den korta tiden som stod till förfogande, bland annat eftersom det här är ett examensarbete och inte ett forskningsprojekt, var det inte möjligt att organisera fokusgrupper med 6-8 deltagare, som initialt planerat. Fokusgruppernas storlek med två elever var, som satt i ett rum med en tolk och studiens författare, ledde till att eleverna såg det som en intervju i grupp, och interaktionen mellan eleverna förblev minimal. Eleverna väntade mest på frågor från studiens författare, som de sedan svarade på, men diskuterade inte sinsemellan. Fokusgruppens tanke är egentligen att forskaren kan observera mera och att samtalet flyter av sig själv, vilket ger deltagarna mera frihet att uttrycka sina åsikter. Den här fördelen fungerade inte i den här studien, vilket ger anledning till att tro att det fanns en del som förblev osagt.

5. 1. 2 Intervjuer med föräldrar: problem som uppstod

Eftersom studiens författare inte fick kommunicera med kollegor om studiens innehåll innan den blev godkänd av den forskningsetiska nämnden, förstod hon för sent att föräldrarna i fråga hade mycket låg datorvana, och att en fokusgrupp via videolänk därför inte var en bra plan. Av den anledningen genomfördes strukturerade intervjuer med föräldrarna, som följde samma frågor som enkäten med eleverna. Fem intervjuer hölls via telefon, genom en tolk. Två intervjuer hölls på plats i skolan, utan tolk, eftersom dessa två föräldrar pratar svenska.

Som i fokusgruppsamtalen med eleverna måste det antas för intervjuerna med föräldrarna att en hel del förblev osagt på grund av intervjueffekten, vilket medför att socialt inte önskvärda åsikter oftast förblir osagda i intervjuer (c.f. Bryman 2016, s.

218

5. 1. 3 Enkäten med eleverna: diskussion av reliabilitet

För att svara på frågorna i enkäten behövde de flesta elever hjälp av en tolk. Den initiala tanken att översätta enkätens frågor till somaliska och arabiska och låta eleverna svara i dessa två språk fungerade inte, eftersom de flesta elever som deltog i enkäten har låga kunskaper i att skriva i sina egna hemspråk på grund av oregelbunden skolgång innan de kom till Sverige. Eleverna fyllde därför i enkäten med hjälp av en tolk. Här måste därför också antas att en del förblev osagt på grund av intervjueffekten (c.f. Bryman 2016, s. 218).

Överlag är alltså reliabiliteten av studien inte särskilt hög, men eftersom det inte finns mycket forskning inom området hittills, så kan elevernas och föräldrarnas utsagor ändå ses som en indikation som kan hjälpa utveckla undervisningen och förhoppningsvis inspirera till mer forskning inom området.

10. 1. 4. Svar på studiens frågeställningar

Den här studien har utgått från följande fyra frågeställningar:

- Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelska? (4. 1.)
- Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelskspråkig film, dataspel, musik, etc.? (4. 2)
- Hur många timmar i veckan tittar deltagande elever på engelsktalande film, spelar dataspel på engelska, eller använder engelska i andra sammanhang (enligt elever och föräldrar)? (4. 3.)
- Vilka attityder har deltagande elever och föräldrar till engelskundervisning och hur man bäst lär sig språk? (4. 4.)

Studien har samlat in en hel del fått svar på dessa frågor, som redovisas och analyseras i resultatdelen, även om det nog finns vissa attityder som förblev osagda. Studien kan inte ses som allmän generaliserbar, bland annat på grund av för liten databas och på grund av metodbrister i fokusgrupp diskussionerna, men kan ses som en utgångspunkt till vidare forskning. Utöver de initiala frågeställningarna har studien även fått insikt i deltagande föräldrars attityder kring engelska. Därutöver har studien också fått en in produktiva förbättringsförslag till undervisningen i skolan där studien har genomförts, från både deltagande elever och föräldrar.

5. 2. Diskussion av resultaten i jämförelse med tidigare forskning

5. 2. 1. Jämförelse med Peng och Dávila och Bunar

Pengs studie från 2009 analyserar somaliska och vietnamesiska elever på en mellanstadieskola i USA. Dessa elevers existerande kulturella skillnader förstärks och delvis till och med konstrueras i det engelska-som-andraspråk-klassrummet som Peng undersöker. Pengs analys baseras på postkolonial teori och klassrumsobservationer som metod.

Den här studien har inte analyserat iscensättningen av kulturella skillnader, varken av elever, lärare eller föräldrar. Den har inte heller använt sig av klassrumsobservationer. Den har däremot lånat två begrepp ur den postkoloniala teorin som Peng använder i sin studie: dialog och posthumanistisk etik. Dessa två begrepp har hjälpt den här studiens författare att formulera studiens syfte och välja metod, som båda har som mål att ge en röst till elever som har en annan språk- och kulturbakgrund än lärarna och majoriteten av eleverna på skolan.

Pengs studie och tidigare kontakt med postkoloniala teorier har därmed inspirerat den här studiens författare till att ställa frågor till elever och föräldrar för att förstå deras perspektiv, som i postkoloniala begrepp representerar "den Andre".

Dávila och Bunars studie publicerades 2019, det vill säga tio år efter Pengs studie, och genomfördes i svenska skolor. Dávila och Bunars studie är i högre grad relevant för den här studien, eftersom den innehåller en rad fakta och analyser från svenska skolors mottagning av nyanlända elever.

Dávila och Bunars studie analyserar hur lärare och flerspråkiga elevassistenter omsätter den svenska språklagen från 2009 som kräver att alla elever har rätt att lära sig tre språk: svenska, sitt modersmål, och ett främmande språk till (Dávila & Bunar 2019, s. 109). Deras studie baseras på en kvalitativ undersökning av olika skolor i Sverige, där andelen nyanlända elever är hög. Studien genomfördes under en period av tre år.

Under den här tiden intervjuade Dávila och Bunar 20 flerspråkiga elevassistenter, från ett flertal olika länder som till exempel Libanon, Somalia, Bosnien och Chile. Forskarna genomförde även klassrumsobservationer i skolorna där dessa flerspråkiga elevassistenter arbetar.

Dávila och Bunars studie är väl genomförd, och mycket av resultaten som forskarna redovisar och analyserar går att koppla till det som den här studiens författare har observerat i skolan där den här studien har genomförts.

Dávila och Bunar nämner bland annat att elevernas emotionella hälsa och inläring gynnas av translanguaging (Dávila & Bunar 2019, s. 116), och att elevernas föräldrar involveras med translanguaging (Dávila & Bunar 2019, s. 121). Båda dessa punkter gäller skolan där den här studien har genomförts och har inspirerat den här studiens upplägg.

Svaga punkter som identifieras av Dávila och Bunar är bland annat att flerspråkiga elevassistenter behöver bli mer involverade i ämnesansvariga lärares planering (Dávila & Bunar 2019, s. 119). Detta är en punkt som även har observerats i skolan där den här studien har genomförts.

En punkt som inte nämns av Dávila och Bunar är utmaningar med flerspråkighet för eleverna själva. Detta har nämnts av flera deltagare i den här studien och gäller särskilt elever som har haft en nästintill obefintlig skolgång innan de började skolan i Sverige och då måste lära sig ett stort antal språk på en gång: svenska, engelska och sitt eget modersmål på en fördjupad nivå.

Om man jämför Pengs studie med Dávila och Bunars studie, som gjordes 10 år senare, skiner det igenom en tydlig utveckling i skolans värld när det gäller mottagning av flyktingselever. När det i Pengs studie till exempel fortfarande behövdes mycket teoretisk analys för att argumentera, så visar Dávila och Bunar att inkluderande skol- och språklag finns, men behöver omsättas i praktiken.

I Pengs studie är dialog fortfarande ett ganska teoretiskt begrepp, som vill förklara att lärare behöver tillåta språk- och kunskaper från elevernas bakgrund som är nya för lärarna själva, för att skapa ett inkluderande och produktivt arbetsklimat.

I Dávila och Bunars studie visas det upp en skolvardag där translanguaging redan har blivit en policy som används i många skolor, och där flerspråkiga elevassistenter redan har blivit anställda. Det nästa steget är nu en mera fördjupad och uttänkt omsättning av språklagen och

translanguaging-idén, där ordinarie lärare måste lära sig mera om hur de kan samarbeta med flerspråkiga elevassistenter för att eleverna kan nå ett så bra resultat som möjligt.

5. 2. 2. Jämförelse med Sundqvist

Pia Sundqvist från universitet i Karlstad har gjort en rad studier genom åren där hon har analyserat svenska och norska elevers användning av engelska på fritiden. Hon har varit med och präglat begreppet “extramural engelska” och har bland annat genom kvantitativa studier kunnat visa “positiva och statistiskt signifikanta korrelationer mellan extramural engelska och muntlig färdighet respektive vokabulär” (Sundqvist 2010, s. 94).

Sundqvists studier utgör ett väsentligt bidrag till att bevisa till vilken stor grad många elever i Sverige tränar engelska på fritiden, och hur mycket det lär sig utan att de känner att de gör läxor eller anstränger sig för att lära sig engelska. Sundqvists studier har däremot inte genomförts i skolor eller klasser med hög andel nyanlända, vilket nog är anledningen till att hon inte har lagt märke till den skillnaden som består mellan nyanlända och svenskfödda elevers användning av engelska på fritiden. I läsningen av Sundqvists studier har den här studiens författare sett den här luckan, och har på det sättet fått inspiration till den här studien.

Den här studien har fått en inblick i att det finns nyanlända elever som behöver lära sig att använda sig mer av dessa relativt enkla metoder att träna på fritiden. Som en förälder uttryckte sig, behöver både elever och föräldrar få tydligare instruktioner för att komma igång:

Jag tycker att engelska lärarna ska rekommendera exakt vad vi (föräldrar) ska göra. Ibland man vet inte exakt hur man ska jobba, och hur man ska hjälpa till. Rekommendera uppgifter, lyssna mer kanske, skriv mer. (Pappa A)

Anledningar till varför det inte alltid är så lätt att se på engelsk film som är textad hittar vi bland annat också i Robert Vanderplanks forskning från 2019. Vanderplank har analyserat språkstudenter i England som vill lära sig språk som till exempel franska och portugisiska.

I dagböcker har dessa vuxna studenter dokumenterat hur de upplever att det är att titta på textad film, och hur mycket de lär sig. I Vanderplanks studie framgår det att det tar ett tag innan man vänjer sig att se på film och samtidigt läsa översättningen i en textremsa, om man annars är van vid dubbade filmer (Vanderplank 2019, s. 408). Ett förslag till vidare forskning, som också har gjorts av Vanderplank (2019, s. 421) är därför att testa vilka sorters instruktioner som fungerar för att få elever som är ovana att se på textad film att komma igång med språkträning med denna metod.

6. Slutsater

Den här studien hoppas bidra till att utveckla engelskundervisningen för nybörjare från andra kulturkretsar med splittrad eller obefintlig studiebakgrund. Hur? Genom att koppla tidigare forskning kring translanguaging med tidigare forskning i området extramural engelska, och prata med berörda elever och föräldrar. Studien visar att elever och föräldrar verkar vara mottagliga för ansatsen att träna språk med hjälp av till exempel film, men att det saknas tydligare instruktioner hur exakt det ska gå till. Tydliga uppgifter som leder elevernas in i ett mer fokuserat tittande behöver utvecklas och testas. Med hjälp av tidigare forskning och utsagor från deltagare har studien dessutom visat att samarbetet mellan flerspråkig personal och ordinarie

ämnesansvariga engelskalärare behöver fördjupas. Ett förslag till område som kan utvecklas, förutom användning av film till språkträning, är kunskap i kontrastiv grammatik, vilket kan gynna elevernas utveckling i såväl engelska och deras respektive modersmål, men också i svenska.

Observation från skolan som har genomförts informellt i korridorerna på rasterna, pekar på att utlandsfödda elever har en tendens att prata mer med varandra och umgås i realtid utanför lektionerna, medans svenska elever har en tendens att titta mer på sina telefoner och andra skärmar. Den här observationen behöver inte vara allmängiltig, men kan visa en tendens att svenska elever är mer självgående på sociala medier och internet, och därmed tränar engelska mycket mer. Elever som inte har det här beteendet behöver tydligare uppgifter och instruktioner för att träna engelska utanför lektionstid.

Det blir dessutom tydligt att det inte är tillräckligt att bara träna engelska på lektionstid för att nå ett godkänt betyg i engelska. För att förbättra engelskans betygsstatistik för nyanlända elever rekommenderar den här studien därför mer engelskalektioner för nyanlända elever, samarbete med flerspråkiga elevassistenter, en tydlig medvetenhet om målgruppens särskilda behov, samt regelbundna samtal med elever och föräldrar för att kontrollera framsteg och förbättringsområden.

7. Förslag till vidare forskning

Som redan nämnt, är ett förslag till vidare forskning att testa vilken sorts uppgifter fungerar bäst för att hjälpa nybörjarelever att komma igång med att träna engelska med hjälp av film, serier, dataspel och sociala medier. Det skulle också vara gynnsamt att testa vilka uppgifter fungerar bra att kombinera med mer strukturerade inlärningsformer, som till exempel övningar i kontrastiv grammatik och glosträning.

8. Referenser

- Adnan Erhayem, S 2019, *Att undervisa engelska för nyanlända elever i ordinarie undervisning årskurs 6-9*. Studentuppsats Malmö universitet, Fakulteten för lärande och samhälle, hämtat 15/1/2021,
< <https://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1490501/FULLTEXT01.pdf> >
- Bryman, A 2016, *Samhällsvetenskapliga metoder*, Liber, Stockholm.
- Dávila, L T & Bunar, N 2020, 'Translanguaging through an advocacy lens: The roles of multilingual classroom assistants in Sweden'. *DeGruyterMouton, EuJAL*, vol. 8, nr. 1, ss. 107-126.
- Dollmann, J, Kogan, I & Weißmann, M 2020, 'Speaking Accent-Free in L2 beyond the Critical Period: The Compensatory Role of Individual Abilities and Opportunity Structures', *Applied Linguistics*, vol. 41, nr. 5, pp. 787–809.
- Doughty, C J 2019, 'Cognitive Language Aptitude', *Language Learning*, vol. 69, pp. 101–126.
- Fareh, S 2010, 'Challenges of teaching English in the Arab world: Why can't EFL programs deliver as expected', *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 2, nr. 2, ss. 3600-3604
- García, O, Li, W 2018, *Translanguaging: flerspråkighet som resurs i lärandet*, Natur & Kultur, Stockholm.
- Gibbons, P 2016, *Stärk språket, stärk lärandet: språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet*, Hallgren & Fallgren, Stockholm.
- Gärdenfors, P 2010, *Lusten att förstå. Om lärande på människans villkor*, Natur & Kultur, Stockholm.
- Henry, A, Sundqvist, P & Korp, Helena 2014. 'Elevers möten med engelska i och utanför skolan: Upprop till deltagande i forskningsprojektet' *Bridging the Gap. Lingua*, vol. 4, ss. 22-26.
- Håland Anveden, P 2020, *Den inkluderande förskolan: en handbok*, Tr upplagan edn, Studentlitteratur, Lund.
- Jansen, H 2010 "The Logic of Qualitative Survey Research and its Position in the Field of Social Research Methods" *Forum qualitative social research*, vol. 11, nr. 2, hämtat 21 februari 2021, <doi.org/10.17169/fqs-11.2.1450>.
- Mitchell, R, Myles, F, & Marsden, E 2019, *Second Language Learning Theories: Fourth Edition*, Taylor & Francis Group, Milton.
- Peng, P 2009. 'On Transnational Curriculum: Symbols, Languages and Arrangements in an Educational Space', *Educational Studies*, vol. 45, nr. 3, ss. 300-318.
- Peters, E, Webb, S 2018, 'Incidental vocabulary acquisition through viewing L2 television and factors that affect learning', *Studies in Second Language Acquisition*. Cambridge University Press, vol. 40, nr. 3, ss. 551–577.
- Richards, K 2009. 'Trends in qualitative research in language teaching since 2000', *Language Teaching*, vol. 42, nr. 2, ss. 147-180.
- Rubinstein-Avila, E 2017, 'Immigration and Education: What should K-12 Teachers, School Administrators, and Staff Know?', *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, vol. 90, nr. 1, ss. 12-17.
- Skolverket. *Grundskolan slutbetyg årskurs 9. Uppdelat per svensk och utländsk bakgrund. Läsåret 2018-2019*, hämtat 23 februari 2021,

<https://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=gr_betyg2017&p_sub=1&p_ar=2019&p_lankod=&p_kommunkod=&p_skolkod=&p_hmantyp=&p_hmankod=&p_flik=GU>.

Social Research Association, SRA, *Ethical Guidelines: new version February 2021*, hämtat 18 januari 2021, <<https://the-sra.org.uk/common/Uploaded%20files/Resources/SRA%20Research%20Ethics%20guidance%202021.pdf>>.

Sundqvist, P & Karlstads universitet. Avdelningen för engelska 2009, *Extramural English matters: out-of-school English and its impact on Swedish ninth graders' oral proficiency and vocabulary*, Faculty of Arts and Education, English, Karlstads universitet, Karlstad.

Sundqvist, P 2010, 'Extramural engelska - En möjlig väg till studief framgång', *KAPET. Karlstads universitets Pedagogiska Tidskrift*, vol. 6, nr. 1, ss. 94 - 109.

Vanderplank, R 2019, 'Gist watching can only take you so far': attitudes, strategies and changes in behaviour in watching films with captions', *The Language Learning Journal*. vol. 47, nr. 4, ss. 407-423.

Vetenskapsrådet (2017) God forsknings sed. Stockholm: Vetenskapsrådet, hämtat 18 januari 2021, <<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forsknings-sed.html>>.

9. Bilagor

9. 1. Informationsbrev till vårdnadshavare

Brevet blev godkänt av den forskningsetiska nämnden FEN och översattes till somaliska och arabiska.

Inbjudan att delta i en studie för att förbättra engelskundervisningen

Under vårterminen 2021 ska jag skriva mitt examensarbete på lärarprogrammet vid Högskolan Dalarna. Min undersökning kommer att handla om att hitta sätt att förbättra engelskundervisningen för utlandsfödda elever som behöver förbättra sina betyg i engelska. För att göra den här förbättringen på ett inkluderande sätt, vill vi gärna höra dina och dina barns åsikter. Jag kommer att använda mig av gruppintervjuer och en enkät som metod för min datainsamling. Det kommer att finnas en tolk närvarande vid gruppintervjuerna. Du och ditt barn tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Undersökningens syfte och innehåll

Syftet med min undersökning är att få en djupare förståelse av utlandsfödda elevers och föräldrars åsikter om engelska, både som skolämne och som språk som kan användas på fritiden. Området är viktigt att undersöka för att hjälpa engelskalärare att förbättra sin undervisning.

Gruppintervju för föräldrar – datum:

Om du som förälder vill delta i en muntlig intervju kommer du att delta via videolänk. Det kommer att vara en gruppdiskussion som tar ungefär en timme, en länk till videosamtalet kommer att skickas separat. Gruppintervjun kommer att spelas in som ljudfil.

Gruppintervju och enkät för elever

Gruppintervjuerna och enkäten för eleverna kommer att genomföras på undervisningstid och det kommer att ta ca. 30-40 minuter var. Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Högskolan Dalarna. I början av höstterminen 2021, efter att studien kommer att ha godkänts av Högskolan Dalarna, kommer jag att presentera resultaten för elever, lärare och intresserade föräldrar via videolänk (eller i skolan om pandemin har lugnat ner sig).

Deltagarnas identitet kommer inte att avslöjas, inte heller vilken skola undersökningen har gjorts vid. Allt information som deltagarna delar med sig i studien kommer att anonymiseras. Insamlade data förvaras hos undertecknad och kommer endast att hanteras av mig och min handledare. All insamlad data kommer att förstöras när examensarbetet är godkänt och klart. Examensarbeten faller under dataskyddsförordningen, GDPR. Detta innebär att dina personuppgifter och det du säger under intervjuerna kommer att hanteras enligt strikta säkerhetsrutiner.

Ditt deltagande i undersökningen är **helt frivilligt**. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering. Om du som är tillfrågad avstår från att delta, eller avbryter ditt deltagande så kommer detta inte att påverka det fortsatta arbetet med undersökningen.

Om du har frågor, ring eller skriv till följande ansvariga personer:

Nadezda Lebedeva
Lektor i pedagogiskt arbete
Högskolan Dalarna
nle@du.se

Rebekka Edlund
Student Högskolan Dalarna
h14rebed@du.se
mobil: 070 xxx xx xx

Dataskyddsenheten
Dataskyddsombud
Högskolan Dalarna
dataskydd@du.se

Samtyckesformulär för föräldrar

Samtycke till att delta i studien som undersöker attityder till engelska fritidsaktiviteter för elever som läser engelska i årskurserna 7–9, på Klockarhagsskolan, Hällefors.

Jag har fått skriftlig information om studien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

Jag samtycker till att delta i studiens intervju.

Plats och datum	Vårdnadshavares underskrift

Samtyckesformulär för elever

Samtycke till att delta i studien som undersöker attityder till engelska fritidsaktiviteter för elever som läser engelska i årskurserna 7–9, på Klockarhagsskolan, Hällefors.

Jag har fått skriftlig information om studien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

Jag samtycker till att mitt/mina barn deltar i studien.

Plats och datum	Vårdnadshavares underskrift

9. 1. Informationsbrev till elever

Åldersanpassat informationsbrev till elever. Brevet blev godkänt av den forskningsetiska nämnden FEN.

Inbjudan att delta i en studie för att förbättra engelskundervisningen

Under vårterminen 2021 ska jag skriva mitt examensarbete på lärarprogrammet vid Högskolan Dalarna.

Min undersökning kommer att handla om att hitta sätt att förbättra engelskundervisningen för utlandsfödda elever som behöver förbättra sina betyg i engelska. För att göra den här förbättringen på ett inkluderande sätt, vill jag gärna höra dina åsikter. Jag kommer att använda

mig av gruppintervjuer och en enkät som metod för min datainsamling. Det kommer att finnas en tolk närvarande vid gruppintervjuerna. Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Undersökningens syfte och innehåll

Syftet med min undersökning är att få en djupare förståelse av utlandsfödda elevers åsikter om engelska, både som skolämne och som språk som kan användas på fritiden. Området är viktigt att undersöka för att hjälpa engelskalärare att förbättra sin undervisning.

Gruppintervju och enkät för elever

Gruppintervjuerna och enkäten för eleverna kommer att genomföras på undervisningstid och det kommer att ta ca. 30-40 minuter var.

Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Högskolan Dalarna. I början av höstterminen 2021, kommer jag att presentera resultaten för elever som har deltagit i studien, lärare och intresserade föräldrar.

Deltagarnas identitet kommer inte att avslöjas, inte heller vilken skola undersökningen har gjorts vid. Allt information som deltagarna delar med sig i studien kommer att anonymiseras. Dina personuppgifter och det du säger under intervjuerna kommer att hanteras enligt strikta säkerhetsrutiner.

Ditt deltagande i undersökningen är **helt frivilligt**. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan att behöva förklara varför.

Om du har frågor, hör gärna av dig till mig:

Rebekka Edlund
Student Högskolan Dalarna
h14rebed@du.se mobil:
070 XXX XX XX